НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему:

«Іноземні інвестиції в Україні»

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувачка IV курсу
групи 21.04 _____ Бережна Єва Сергіївна
(підпис)

Науковий керівник _____ к.е.н., доцент Федина В.В.
(підпис)

Робота допущена до захисту _____ д.е.н., професор Бондарук Т.Г.
(підпис)

Київ 2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Освітній ступінь – ***бакалавр***
Галузь знань - ***07 «Управління та адміністрування»***
Спеціальність – ***072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»***
Освітньо-професійна програма – ***«Фінанси, банківська справа та страхування»***

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., проф. Т.Г. Бондарук
__ _____
«24» жовтня 2024 р.

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу бакалавра
Бережної Єви Сергіївни

1. Тема роботи: Іноземні інвестиції в Україні
керівник роботи: к.е.н., доцент Федина В.В.
затверджена наказом по Академії від «24» жовтня 2024 р. № 411
2. Термін здачі студентом закінченої роботи 5 червня 2025 р.
3. Вихідні дані роботи: закони та нормативно-правові акти України, офіційні публікації і матеріали Міністерства фінансів України, Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної служби статистики, наукові розробки вітчизняних і зарубіжних науковців, а також здобуті наукові факти і статистичні дані, що відображають діяльність у сфері іноземних інвестицій.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить зробити):
1) теоретичні засаади іноземних інвестицій;
2) оцінка сучасного стану іноземного інвестування в Україні;
3) перспективи і шляхи активізації іноземного інвестування в Україні.
5. Перелік графічного матеріалу: схеми, діаграми, таблиці.
6. Дата видачі завдання 24 жовтня 2024 р.

Керівник _____
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис)

Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Затвердження теми і наукового керівника кваліфікаційної роботи бакалавра на засіданні кафедри	24.10.2024	Виконано
2.	Опрацювання першоджерел по темі роботи	01.11.2024	Виконано
3.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	15.11.2024	Виконано
4.	Проведення економічних досліджень та їх аналіз	06.12.2024	Виконано
5.	Написання вступу до роботи	26.12.2024	Виконано
6.	Написання першого розділу роботи	24.01.2025	Виконано
7.	Написання другого розділу роботи	28.02.2025	Виконано
8.	Написання третього розділу роботи	28.03.2025	Виконано
9.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	25.04.2025	Виконано
10.	Подача першого варіанту роботи на кафедру	02.05.2025	Виконано
11.	Доопрацювання роботи згідно з зауваженнями керівника	23.05.2025	Виконано
12.	Попередній захист роботи	03.06.2025	Виконано

Студент _____ Бережна Є.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ к.е.н., доцент Федина В.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП …… 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ…….…… 9
1.1. Сутність, класифікація та форми іноземних інвестицій …… 9
1.2. Фактори залучення іноземних інвестицій та світовий досвід їх використання …… 16
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ……..... 22
2.1. Динаміка, структура та галузеві особливості іноземних інвестицій в Україні …….. 22
2.2. Регіональний розподіл інвестицій та основні бар’єри їх залучення……. 36
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ І ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ……... 44
3.1. Стратегії державної підтримки та стимули для іноземних інвесторів … 44
3.2. Прогнозування та перспективні напрями розвитку іноземного інвестування ……. 50
ВИСНОВКИ …….. 58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ …… 61
ДОДАТКИ …… 66

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність теми залучення іноземних інвестицій в економіку України зумовлена їхньою ключовою роллю у формуванні стабільної та конкурентоспроможної фінансової системи, а також безпосереднім впливом на економічний розвиток країни. В умовах глобалізації іноземні інвестиції виступають важливим джерелом надходження капіталу, передових технологій, управлінського досвіду та виходу на міжнародні ринки.

Особливої ваги ця тема набуває з огляду на сучасні виклики, які постали перед Україною. Зокрема, повномасштабна війна, руйнування інфраструктури, відтік капіталу та зниження економічної активності створюють критичну потребу у відновленні виробничого потенціалу та підвищенні фінансової стійкості. У такій ситуації залучення іноземних інвестицій розглядається як один із ключових інструментів не лише для післявоєнної відбудови, а й для стратегічної модернізації економіки.

У зв’язку з цим, дослідження сучасних механізмів залучення іноземного капіталу, виявлення бар’єрів на цьому шляху та розробка ефективних інструментів стимулювання інвесторів є надзвичайно актуальними для забезпечення довгострокового економічного зростання України.

Ступінь розробленості проблеми. Проблематика іноземного інвестування в Україні, особливо в контексті воєнного стану та повоєнної відбудови, привертає значну увагу вітчизняних та зарубіжних науковців. У своїх працях О. Нечипорук (2023) розглядає загальні проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну під час війни, акцентуючи увагу на викликах та можливостях. М. Тимоць та Г. Стахів (2023) досліджують фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану, пропонуючи шляхи оптимізації фінансових механізмів. Д. М. Диха, В. В. Диха та В. М. Зима (2022) аналізують стан, тенденції та перспективи

залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, висвітлюючи ключові фактори впливу. Л. І. Панкова та О. М. Камалова-Кутинець (2022) зосереджуються на аналізі тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни, визначаючи основні вектори розвитку.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених іноземним інвестиціям, комплексний аналіз перспективних напрямів та розробка дієвих механізмів їх залучення в умовах швидких геополітичних та економічних змін залишаються актуальними. Зокрема, потребують подальшого вивчення питання адаптації інвестиційного клімату до нових реалій, розробки секторальних стратегій залучення інвестицій, а також ефективних інструментів державної підтримки та гарантування для іноземних інвесторів з урахуванням специфіки повоєнного періоду.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретичних та практичних аспектів здійснення іноземних інвестицій в Україні та розробка інноваційних пропозицій та рекомендацій щодо активізації їх залучення в економіку України з урахуванням поточних викликів та перспектив повоєнного відновлення.

Завдання кваліфікаційної роботи:

1. Дослідити теоретичні засади іноземного інвестування, включаючи сутність, класифікацію, форми та фактори, що впливають на їх залучення.

2. Дати оцінку сучасному стану іноземного інвестування в Україні, проаналізувати його динаміку, структуру, галузеві та регіональні особливості, а також виявити основні бар'єри, що перешкоджають їх залученню.

3. Оцінити світовий досвід залучення іноземних інвестицій та визначити можливості його застосування для України.

4. Розкрити стратегії державної підтримки та існуючі стимули для іноземних інвесторів в Україні.

5. Виявити перспективні напрями розвитку іноземного інвестування в Україні, включаючи IT-сектор, агропромисловий комплекс, "зелену"

енергетику, інфраструктурні проєкти, переробну промисловість та військово-промисловий комплекс.

6. Встановити ефективність існуючих механізмів залучення іноземних інвестицій та запропонувати шляхи їх удосконалення для активізації інвестиційних процесів.

Об’єкт дослідження – економічні відносини, що виникають в процесі залучення та використання іноземних інвестицій в Україні.

Предмет дослідження – іноземні інвестиції в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались такі наукові методи: діалектичний метод пізнання – для дослідження іноземних інвестицій як об'єктивного явища в розвитку економіки; системний підхід – для розгляду іноземних інвестицій як складної системи з її взаємопов'язаними елементами; аналіз та синтез – для розкладання об'єкта дослідження на складові частини та їх подальшого об'єднання для формування цілісного уявлення; порівняльний аналіз – для зіставлення вітчизняного та світового досвіду залучення інвестицій; статистичний аналіз – для дослідження динаміки, структури та галузевих особливостей іноземних інвестицій в Україні на основі статистичних даних; метод узагальнення – для формулювання висновків та пропозицій.

Практичне значення роботи. Результати кваліфікаційної роботи мають значну практичну цінність і можуть бути використані в роботі органів державної влади при розробці та вдосконаленні інвестиційної політики, спрямованої на активізацію залучення іноземних інвестицій, зокрема в рамках повоєнної відбудови; потенційними іноземними інвесторами як джерело інформації про перспективні галузі та умови інвестування в Україні; в закладахої освіти та науково-дослідних установах як основа для подальших досліджень у сфері міжнародних інвестицій та економічного розвитку.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи складає 66 сторінок. Містить 11 таблиць, 8 рисунків, 45 літературних джерел, 1 додаток.

.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

1.1. Сутність, класифікація та форми іноземних інвестицій

У сучасному глобалізованому світі іноземні інвестиції виступають однією з рушійних сил економічного розвитку, сприяючи трансферу технологій, створенню нових робочих місць та інтеграції країн у світову економіку. Вони є ключовим індикатором інвестиційної привабливості держави, відображаючи довіру іноземного капіталу до її економічної стабільності та перспектив зростання. Для таких країн як Україна, залучення іноземних інвестицій є критично важливим для модернізації виробництва, підвищення конкурентоспроможності та подолання структурних дисбалансів.

Нечипорук О. визначає іноземні інвестиції як капітал, спрямований на розвиток економіки країни, проте наголошує, що військова агресія, відсутність гарантій захисту інвестицій, а також нестабільність економічного середовища значно ускладнюють їх залучення [1]. Водночас вказує на позитивні фактори, що сприяють формуванню інвестиційного іміджу України, серед яких активна зовнішня політика, міжнародна підтримка та розвиток логістичної інфраструктури.

Тимоць М., Стахів Г. визначають іноземні інвестиції як пряме капіталовкладення в економіку країни, підкреслюючи вплив макроекономічних факторів, таких як високий рівень інфляції, нестабільність фінансової системи та воєнні дії, що негативно позначаються на інвестиційній привабливості країни. Водночас дослідники виокремлюють галузі, що мають найбільший потенціал для інвестування, такі як промисловість, сільське господарство та торгівля [2].

Диха М.В., Диха В.В., Зима В.М. трактують іноземні інвестиції як механізм капіталовкладень, що має вплив на макроекономічний розвиток країни, відзначаючи низькі обсяги залученого капіталу через несприятливий бізнес-клімат, політичну нестабільність та ризики. Автори наголошують на

необхідності диверсифікації джерел фінансування та впровадження інноваційних технологій для підвищення ефективності інвестиційного процесу [3].

Панкова Л.І., Камалова-Кутинець О.М. акцентують увагу на високих інвестиційних ризиках, обумовлених воєнними діями та функціонуванням економіки в умовах війни. Водночас зазначають, що політична стабільність, єдність народу та міжнародна підтримка створюють сприятливі умови для залучення іноземного капіталу у довгостроковій перспективі [4].

Горник В.Г., Сімак С.В. розглядають іноземні інвестиції як критично важливий фактор модернізації економіки України та її конкурентоспроможності. Автори зазначають, що інвестиції сприяють впровадженню сучасних технологій, підвищенню продуктивності та структурним змінам. Проте низка законодавчих, адміністративних та податкових бар'єрів суттєво ускладнює процес залучення інвесторів [5].

Задоя О.А., Фоменко В.С. аналізують іноземні інвестиції крізь призму їх розподілу на прямі та портфельні, відзначаючи зростаючу популярність портфельного інвестування через розширення доступу до фінансових ринків та вдосконалення механізмів управління активами. Автори наголошують на необхідності розвитку фондового ринку України для покращення інвестиційного клімату [6].

Згідно із законодавчими положеннями України, іноземні інвестиції визначаються як вкладення матеріальних та нематеріальних активів іноземними суб'єктами господарської діяльності в економічні об'єкти країни [7]. Їх метою є отримання економічної вигоди, зокрема прибутку, або досягнення позитивних соціально-економічних ефектів, що сприяють розвитку національного господарства. Таке трактування відображає нормативно-правову регламентацію інвестиційного процесу та підкреслює його значення у формуванні стійкого економічного середовища.

Отже, іноземні інвестиції – це капіталовкладення зовнішніх суб'єктів у економічні об'єкти країни з метою отримання прибутку або сприяння

економічному розвитку. Вони можуть бути прямими або портфельними, здійснюватися через сучасні технології, інноваційні механізми або через фінансові ринки. Інвестиційний процес піддається впливу макроекономічних, політичних та адміністративних факторів, що можуть як стимулювати, так і стримувати його розвиток. Створення сприятливого інвестиційного середовища, забезпечення правового захисту інвесторів, мінімізація ризиків та прозора бізнес-інфраструктура є критично важливими умовами для успішного залучення іноземного капіталу.

У науковій літературі та нормативно-правових актах існує багатоаспектна класифікація іноземних інвестицій, яка дозволяє глибше зрозуміти їхню природу, механізми реалізації та вплив на національну економіку. Така класифікація базується на різних критеріях, що відображають особливості джерел інвестування, об'єктів вкладення, форм участі інвестора, а також часових і територіальних аспектів інвестиційної діяльності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація іноземних інвестицій за основними ознаками

Критерій класифікації	**Види іноземних інвестицій**	**Коротка характеристика**
За формою участі інвестора	Прямі інвестиції	Забезпечують інвестору контроль над підприємством та участь в управлінні.
	Портфельні інвестиції	Придбання цінних паперів без права контролю над емітентом. Мета – отримання доходу.
	Інші інвестиції	Торгові кредити, позики, депозити тощо, не дають права управління.
За об'єктом вкладень	Реальні інвестиції	Інвестиції в матеріальні активи: будівлі, обладнання, землю.
	Фінансові інвестиції	Інвестиції у фінансові інструменти: акції, облігації, деривативи.
	Нематеріальні інвестиції	Вкладення в нематеріальні активи: патенти, ліцензії, ПЗ, НДДКР.
За формою власності інвестора	Державні інвестиції	Кошти, що надходять від урядів, державних органів та компаній.
	Приватні інвестиції	Інвестиції фізичних осіб, приватних компаній та фондів.
	Змішані інвестиції	Проекти за участю як державних, так і приватних інвесторів.
За терміном інвестування	Короткострокові	Інвестиції до 1 року, зазвичай у короткострокові активи.

Продовження таблиці 1.1

	Середньострокові	Інвестиції на 1–3 роки, наприклад, середньострокові облігації.
	Довгострокові	Інвестиції понад 3 роки – масштабні проекти, нерухомість.
За джерелом походження	Інвестиції з розвинених країн	Капітал з країн з високим рівнем економічного розвитку (ЄС, США, Японія тощо).
	Інвестиції з країн, що розвиваються	Інвестиції з економік, що формуються, часто з альтернативними мотивами.
	Інвестиції з офшорних зон	Капітал, що надходить з юрисдикцій із пільговим оподаткуванням.
За регіональною спрямованістю	Інвестиції в окремі регіони України	Спрямовані на розвиток конкретних регіонів країни.
	Інвестиції в національні проекти	Фінансування загальнодержавних програм та стратегічних ініціатив.
	Інвестиції в прикордонні території	Орієнтовані на розвиток регіонів, що межують з іншими державами.
За галузевою спрямованістю	Інвестиції в промисловість	Вкладення у виробництво товарів різних галузей.
	Інвестиції в сільське господарство	Фінансування агропромислового комплексу.
	Інвестиції в сферу послуг	Капітал у послуги: торгівля, транспорт, фінанси, IT, охорона здоров’я тощо.
	Інвестиції в інфраструктуру	Вкладення у транспортну, енергетичну, соціальну та іншу інфраструктуру.

Джерело: [8-11]

Різноманітність форм, джерел і напрямів іноземних інвестицій свідчить про складну структуру сучасних капіталовкладень, які адаптуються до економічних умов приймаючої країни. Визначення типів інвестицій за різними критеріями дозволяє краще зрозуміти мотивацію інвесторів, прогнозувати їхню поведінку та вдосконалювати державну інвестиційну політику. Наприклад, прямі інвестиції, що передбачають управлінський контроль, свідчать про довгострокову зацікавленість інвестора, тоді як портфельні здебільшого мають спекулятивний або дохідний характер і є більш чутливими до ризиків.

Класифікація за об’єктом вкладень виявляє пріоритети інвесторів - від традиційних вкладень у виробничі потужності до інноваційних

нематеріальних активів. Це вказує на необхідність розбудови національного інноваційного потенціалу, адже високотехнологічні напрямки інвестування є ключовими для економік, що прагнуть модернізації. Особливу увагу привертають фінансові інструменти, які забезпечують мобільність капіталу та дають змогу швидко реагувати на зміну кон'юнктури.

Інвестиції можуть походити як з державних, так і з приватних джерел, а також мати змішану природу. Така структура капіталу відкриває нові можливості для реалізації складних інфраструктурних проєктів, зокрема через механізми державно-приватного партнерства. Приватні інвестори є гнучкішими та швидше приймають рішення, тоді як державні зазвичай пов'язані з геополітичними чи стратегічними інтересами, що потрібно враховувати в умовах міжнародної конкуренції за ресурси.

Значення має і часовий горизонт інвестицій. Короткострокові капіталовкладення несуть високу чутливість до коливань ринку, у той час як довгострокові інвестиції є показником довіри до економіки країни. Пріоритетом економічної політики має бути формування сприятливих умов саме для довгострокових вкладень, які створюють робочі місця, забезпечують трансфер технологій та стимулюють економічне зростання.

Регламентоване спрямування інвестицій за галузевою і регіональною ознакою дозволяє виявити потенціал нерівномірного розвитку та спрямувати зусилля на подолання дисбалансів. Особливо перспективними є інвестиції в інфраструктуру, які мають мультиплікативний ефект для всієї економіки. Водночас, інвестиції в прикордонні території можуть мати важливе значення для зміцнення економічної інтеграції, безпеки та міжнародного співробітництва.

Інвестиційна привабливість країни - це сукупність політичних, соціальних, інституційних, екологічних, макро і мікроекономічних умов, які забезпечують стабільність і ефективність інвестиційної діяльності як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів [12]. Іншими словами, це здатність

викликати комерційний інтерес у реальних інвесторів і забезпечити їм можливість отримати прибуток і розвивати бізнес на новому ринку.

Інвестиційна привабливість країни є комплексною характеристикою, що визначає доцільність та безпеку вкладення капіталу іноземними інвесторами. Вона формується під впливом низки факторів, які охоплюють політичну стабільність, рівень економічного розвитку, якість інституційного середовища, наявність ресурсів і доступність ринків. Для потенційного інвестора важливо оцінити не лише поточні економічні показники, а й прозорість регуляторного середовища, судову систему, умови виходу з ринку та інші ризики, пов’язані з веденням бізнесу в тій чи іншій юрисдикції.

У цьому контексті доцільно систематизувати ключові чинники, що впливають на інвестиційну привабливість держави, з метою визначення сильних і слабких сторін економічного простору, в якому діятимуть іноземні компанії. Такий підхід дозволяє не лише обґрунтувати потенціал конкретної країни як реципієнта інвестицій, а й надати орієнтири для державної політики щодо покращення бізнес-клімату.

Таблиця 1.2

Фактори, що визначають інвестиційну привабливість країни

Група факторів	**Конкретний зміст фактора**	**Значення для іноземного інвестора**
Політичні	Стабільна внутрішньополітична ситуація, наявність демократичних інституцій, передбачувана державна політика	Формує довіру до держави як до надійного партнера, знижує політичні ризики при реалізації інвестицій
Правові	Функціонування незалежної судової системи, захист прав власності, дотримання законодавства та контрактів	Забезпечує можливість ефективного захисту інтересів інвестора, знижує ризик втрати капіталу
Економічні	Стабільне зростання ВВП, низький рівень інфляції, помірний державний борг, прогнозована валютна політика	Визначає рівень економічної безпеки, рентабельність інвестицій та стабільність бізнес-середовища
Інвестиційна інфраструктура	Наявність розвинених банківських послуг, фондових ринків, індустріальних парків та державних програм підтримки	Створює сприятливі умови для фінансування проєктів та запуску нових підприємств

Продовження таблиці 1.2.

Податкова система	Конкурентний рівень корпоративного податку, наявність інвестиційних пільг, прозорі умови оподаткування	Впливає на загальну ефективність проєкту, визначає обсяг чистого прибутку інвестора
Антикорупційна ситуація	Реальний рівень корупції в країні, ефективність антикорупційних органів, прозорість державних процедур	Знижує "неформальні" витрати ведення бізнесу та ризики нечесної конкуренції
Ресурсний потенціал	Доступ до природних ресурсів, земель, води, сировини, а також енергетичних джерел	Дає змогу ефективно реалізовувати проєкти в енергетиці, сільському господарстві, добувній галузі
Людський капітал	Наявність кваліфікованої робочої сили, конкурентний рівень заробітної плати, гнучкість трудового законодавства	Забезпечує можливість найму персоналу високої якості з оптимальними витратами
Інфраструктура	Розвиненість логістичних маршрутів, транспортна доступність, стабільне енергопостачання, якісний інтернет	Впливає на швидкість реалізації інвестиційного проєкту та ефективність постачання продукції
Відкритість ринку	Наявність режиму сприяння інвестиціям, легкість реєстрації бізнесу, вільне виведення прибутку	Створює сприятливі адміністративні умови для входу іноземних інвесторів та захисту їх інтересів
Географічне положення	Близькість до ключових ринків ЄС та Азії, участь у міжнародних торговельних угодах та транспортних коридорах	Забезпечує доступ до великих ринків збуту, скорочує витрати на логістику

Джерело: [13-16]

Комплексний аналіз чинників, що формують інвестиційну привабливість, свідчить про те, що іноземні інвестори приймають рішення на основі як макроекономічних індикаторів, так і інституційної якості середовища. Зокрема, політична стабільність та прогнозованість урядової політики мають критичне значення для довгострокових інвестицій, оскільки мінімізують ризики втрати активів через адміністративний тиск або зміну регуляторних умов.

Не менш важливими є гарантії захисту прав власності, ефективне функціонування судової системи, наявність прозорих механізмів вирішення спорів і можливість безперешкодного виведення капіталу. У країнах із

низьким рівнем корупції та чіткими правилами ведення бізнесу інвестиційні ризики є суттєво нижчими, що сприяє притоку не лише портфельного, а й прямого іноземного капіталу.

Вирішальну роль у привабливості держави відіграє також якість економічної політики - інфляційне середовище, стабільність національної валюти, фіскальна дисципліна та доступ до фінансових інструментів. Країни, які демонструють стабільне зростання ВВП, здатні формувати довіру серед інвесторів щодо потенційної прибутковості їхніх вкладень.

Позитивний вплив також мають наявність індустріальної, транспортної, фінансової інфраструктури, розвиток людського капіталу та доступ до ринків. Країни, які інтегровані до глобальних торговельних і виробничих ланцюгів, мають значно вищі шанси залучити стратегічного інвестора. Географічне положення може забезпечити перевагу лише за умови ефективного використання логістичних можливостей і розбудови відповідної інфраструктури.

Отже, інвестиційна привабливість країни є результатом синергії політичних, економічних, правових, соціальних та інфраструктурних факторів. Для підвищення рівня зовнішніх інвестиційних надходжень державна політика має бути орієнтована на комплексне поліпшення кожного з визначених напрямів із фокусом на довгострокову передбачуваність і прозорість.

Отже, іноземні інвестиції є вирішальним фактором економічного розвитку, що забезпечує трансфер технологій, створює робочі місця та інтегрує національну економіку у світову. Їхня ефективність і обсяг залежать від багатьох чинників: політичної стабільності, надійності правової системи, стабільного економічного зростання та розвиненої інфраструктури. Для України залучення іноземного капіталу є критично важливим для модернізації виробництва та підвищення конкурентоспроможності, що вимагає комплексного поліпшення інвестиційного клімату та захисту інтересів інвесторів.

1.2. Фактори залучення іноземних інвестицій та світовий досвід їх використання

Фактори, що впливають на залучення іноземних інвестицій охоплюють широкий спектр аспектів, від макроекономічних до інституційних, і є основою для формування ефективної державної політики залучення інвестицій (рис. 1.2).

Рисунок 1.2. Фактори, що впливають на залучення іноземних інвестицій

Джерело: [1; 17-20]

1. Політична стабільність та правова система. Наявність чіткої та стабільної політичної ситуації, ефективної правової системи та захисту прав інвесторів є основою для залучення іноземних інвестицій. Відсутність

корупції та забезпечення верховенства права підвищують довіру інвесторів до країни [1].

2. Економічна стабільність та макроекономічні показники. Низький рівень інфляції, стабільний валютний курс, контроль над державним боргом та позитивний баланс платіжного балансу створюють сприятливі умови для інвестицій. Макроекономічна стабільність знижує ризики для інвесторів.

3. Інвестиційна політика та державне регулювання. Прозорі та сприятливі умови для інвесторів, включаючи податкові пільги, спрощення процедур ліцензування та сертифікації, а також ефективне адміністрування інвестиційної діяльності, є важливими для залучення інвестицій [17].

4. Інфраструктура та логістика. Розвинена транспортна, енергетична та комунікаційна інфраструктура сприяє зниженню витрат на ведення бізнесу та підвищує ефективність виробничих процесів. Доступ до міжнародних транспортних коридорів є додатковою перевагою [18].

5. Рівень розвитку людського капіталу. Наявність кваліфікованої робочої сили, високий рівень освіти та професійної підготовки сприяють залученню інвестицій у високотехнологічні та науковоємні галузі. Розвиток людського капіталу є ключовим фактором для інвестицій у інноваційні проекти.

6. Галузева структура економіки. Наявність стратегічно важливих та перспективних галузей, таких як інформаційні технології, енергетика, агропромисловий комплекс, є привабливими для іноземних інвесторів. Розвиток цих секторів сприяє диверсифікації економіки та залученню інвестицій.

7. Міжнародні відносини та інтеграція. Активна участь України в міжнародних організаціях, таких як СОТ, ЄС, а також підписання угод про вільну торгівлю, створюють додаткові можливості для залучення інвестицій. Міжнародна інтеграція сприяє зниженню торгових бар'єрів та розширенню ринків збуту [19].

8. Соціально-економічна ситуація та рівень життя. Високий рівень життя населення, соціальна стабільність та доступ до базових послуг є важливими для забезпечення внутрішнього попиту та підтримки економічного зростання. Соціальна стабільність знижує ризики для інвесторів [20].

9. Екологічні та природні умови: Наявність природних ресурсів, сприятливі кліматичні умови та екологічна безпека є важливими для інвестицій у сільське господарство, енергетику та інші галузі. Збереження екологічної рівноваги сприяє сталому розвитку економіки.

10. Інформаційно-комунікаційні технології та цифровізація. Розвиток ІКТ, доступ до високошвидкісного інтернету та цифрових платформ створюють умови для розвитку електронної комерції, стартапів та інноваційних підприємств. Цифровізація сприяє зниженню транзакційних витрат та покращенню бізнес-процесів [20].

Отже, залучення іноземних інвестицій в Україну є складним процесом, на який впливає цілий комплекс взаємопов'язаних факторів, починаючи від політичної та економічної стабільності й закінчуючи рівнем розвитку інфраструктури, людського капіталу та міжнародної інтеграції; ефективна державна політика залучення інвестицій має враховувати ці аспекти для створення максимально сприятливого інвестиційного клімату, що сприятиме економічному зростанню та розвитку країни.

Світовий досвід залучення іноземних інвестицій демонструє широкий спектр стратегій, які застосовують різні країни для активізації припливу капіталу. Залучення інвестицій є ключовим чинником економічного зростання, модернізації виробництва та створення нових робочих місць. Успішні держави використовують комплексні підходи, поєднуючи податкові стимули, інфраструктурні проєкти, цифровізацію та адміністративні реформи.

Нижче наведено приклади країн, які досягли вагомих результатів у сфері залучення іноземних інвестицій завдяки реалізації цілеспрямованих стратегій (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Світовий досвід залучення іноземних інвестицій

№	Країна	Стратегія залучення інвестицій	Результат
1	Ірландія	Створення спеціальних економічних зон (СЕЗ), зокрема Shannon Free Zone з пільговим оподаткуванням та інфраструктурною підтримкою.	Притягнення таких компаній, як Google, Apple, Facebook. СЕЗ стали основою економічного зростання та експорту.
2	Сінгапур	Розвиток інфраструктури (порт, аеропорт), прозора правова система, низькі податки, створення Економічної ради розвитку (EDB).	У 2023 році залучено інвестицій на суму S$12.7 млрд у фіксовані активи та S$8.9 млрд у загальні витрати бізнесу, що призвело до створення понад 20 000 робочих місць.
3	Китай	Створення СЕЗ, зокрема в Шеньчжені, інвестиції в інфраструктуру, податкові пільги, залучення технологічних компаній.	Шеньчжень став глобальним технологічним хабом з понад 100 000 іноземних інвестиційних проєктів.
4	Польща	Створення 14 СЕЗ з податковими пільгами, розвиток інфраструктури, залучення інвесторів у автомобільну промисловість.	Створення 55 000 нових робочих місць, значне збільшення прямих іноземних інвестицій, зокрема в автомобільному секторі.
5	Італія	Створення СЕЗ у Кампанії з податковими та адміністративними пільгами, розвиток інфраструктури.	Сприяння економічному зростанню в південних регіонах, залучення інвестицій у логістику та виробництво.
6	Руанда	Реформи в адміністративних процедурах, створення єдиної інвестиційної платформи, пропозиція податкових пільг.	Перетворення на одну з найшвидше зростаючих економік Африки, залучення інвестицій у сільське господарство, туризм та IT.
7	Естонія	Впровадження цифрових рішень (е-резидентство, онлайн-голосування), прозорість, інноваційний підхід до управління.	Перехід від економічного колапсу до сучасного інтернет-орієнтованого суспільства з високим рівнем інвестицій.

Джерело: [21-27]

Як свідчить міжнародний досвід, ефективне залучення іноземних інвестицій ґрунтується не лише на фінансових стимулах, а й на

комплексному реформуванні адміністративних процедур, розвитку інфраструктури, прозорості регуляторного середовища та впровадженні інноваційних підходів. Важливу роль також відіграє позиціонування країни на глобальній інвестиційній мапі — як надійного партнера з чіткими правилами гри.

Серед наведених прикладів особливо вирізняється успіх країн, які адаптували свої стратегії під специфіку внутрішнього ринку та глобальні тенденції — цифрову трансформацію, екологічну стійкість, автоматизацію виробництва. Зокрема, Естонія демонструє, як цифровізація може стати потужним інструментом приваблення інвесторів, а Сінгапур — як стабільність і інфраструктура створюють довгострокову довіру.

Для країн з перехідною економікою, таких як Україна, досвід вказаних держав може стати основою для розробки ефективної стратегії залучення інвестицій, яка поєднує локальні переваги із глобальними трендами. Така стратегія має бути системною, орієнтованою на довгострокову перспективу та передбачати активну участь держави як гаранта стабільності та розвитку.

Залучення іноземних інвестицій залежить від комплексу взаємопов'язаних факторів, зокрема політичної та економічної стабільності, розвиненої інфраструктури, ефективної інвестиційної політики, якісного людського капіталу та міжнародної інтеграції. Світовий досвід успішних країн, таких як Ірландія, Сінгапур та Естонія, демонструє важливість створення сприятливого бізнес-клімату, включаючи податкові стимули, цифровізацію та прозорі адміністративні процедури. Для України це означає необхідність системних реформ та активної державної політики для використання власних переваг і залучення стратегічних інвесторів.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Динаміка, структура та галузеві особливості іноземних інвестицій в Україні

Дамо оцінку динаміки прямих інвестицій в Україні протягом 2020–2024 років за даними платіжного балансу. Усі значення подано у мільйонах доларів США. Діапазон охоплення включає період до початку повномасштабної війни, період її початку та активної фази, а також нещодавні економічні тенденції 2023–2024 років (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну у 2020–2024 роках, млн дол. США

Джерело: [28-32]

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну у 2020–2024 роках свідчить про високий рівень волатильності та нестійкості інвестиційного середовища, зумовлений насамперед зовнішніми шоками, геополітичною нестабільністю та внутрішніми економічними ризиками. У 2020 році сальдо прямих іноземних інвестицій становило лише 58 млн дол.

США, що свідчило про незначний притік капіталу в умовах глобальної пандемії та макроекономічної невизначеності. Проте вже у 2021 році відбулося аномальне зростання відтоку капіталу - сальдо прямих інвестицій склало –7518 млн дол. США, що можна пов’язати як із передвоєнною напругою, так і з переоцінкою інвесторами ризиків політичної кризи.

У 2022 році показник сальдо дещо вирівнявся - –187 млн дол. США. Це сталося, ймовірно, внаслідок шокової адаптації до умов повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Більшість інвесторів вже вивели або призупинили свої активи, а нові вкладення були мінімальними. Це підтверджує і динаміка прямих інвестицій в активи — у 2022 році вона скоротилася до 34 млн дол. США, що в 10 разів менше, ніж у 2021 році (436 млн дол. США). Пасиви, тобто зобов’язання перед нерезидентами, скоротилися з 7954 млн дол. США у 2021 році до 221 млн дол. США у 2022 році, що свідчить про різке зниження зацікавленості іноземного капіталу в українських підприємствах.

2023 рік позначився частковою стабілізацією ситуації, хоча від’ємне сальдо залишалося значним: -4443 млн дол. США. Активи зросли до 129 млн дол. США, що є позитивним знаком, однак залишається вкрай низьким у порівнянні з довоєнними показниками. Пасиви зросли більш відчутно - до 4572 млн дол. США, ймовірно, внаслідок реалізації програм підтримки від міжнародних партнерів, а також рекапіталізації дочірніх підприємств за рахунок головних компаній. У 2024 році негативне сальдо склало –3491 млн дол. США, що дещо краще, ніж у 2023 році, однак свідчить про триваючу тенденцію перевищення обсягу виведеного капіталу над вкладеним.

За п’ять років сальдо прямих інвестицій зросло в абсолютному від’ємному значенні на –3549 млн дол. США, що становить -6118,97% відносного приросту. Така різка динаміка зумовлена, зокрема, структурними проблемами економіки, недостатнім захистом прав інвесторів, військовими ризиками, а також недосконалістю судової системи. Водночас, прямі інвестиції в активи знизилися на –57 млн дол. США (–15,75%), що вказує на

втрату інтересу до розвитку нових проектів чи збільшення участі в існуючих підприємствах.

Зростання пасивів з 304 млн дол. США у 2020 році до 3796 млн дол. США у 2024 році (+3492 млн дол., або +1148,68%) є свідченням того, що багато підприємств залучають фінансування для підтримки своєї діяльності, однак без фактичного розширення активів або розвитку виробництва. Це може свідчити про домінування допоміжного, а не інвестиційного характеру таких надходжень, зокрема - про рекапіталізацію заради виживання, а не зростання.

Сумарно, на фоні затяжного конфлікту та постійної воєнної загрози, інвестиційне середовище України продовжує демонструвати кризові ознаки. Структура інвестицій тяжіє до короткострокової підтримки, а не стратегічних довгострокових вкладень.

Проаналізуємо динаміку портфельних інвестицій в Україну за період 2020–2024 років у розрізі активів, пасивів, акціонерного капіталу та боргових цінних паперів (рис. 2.2).

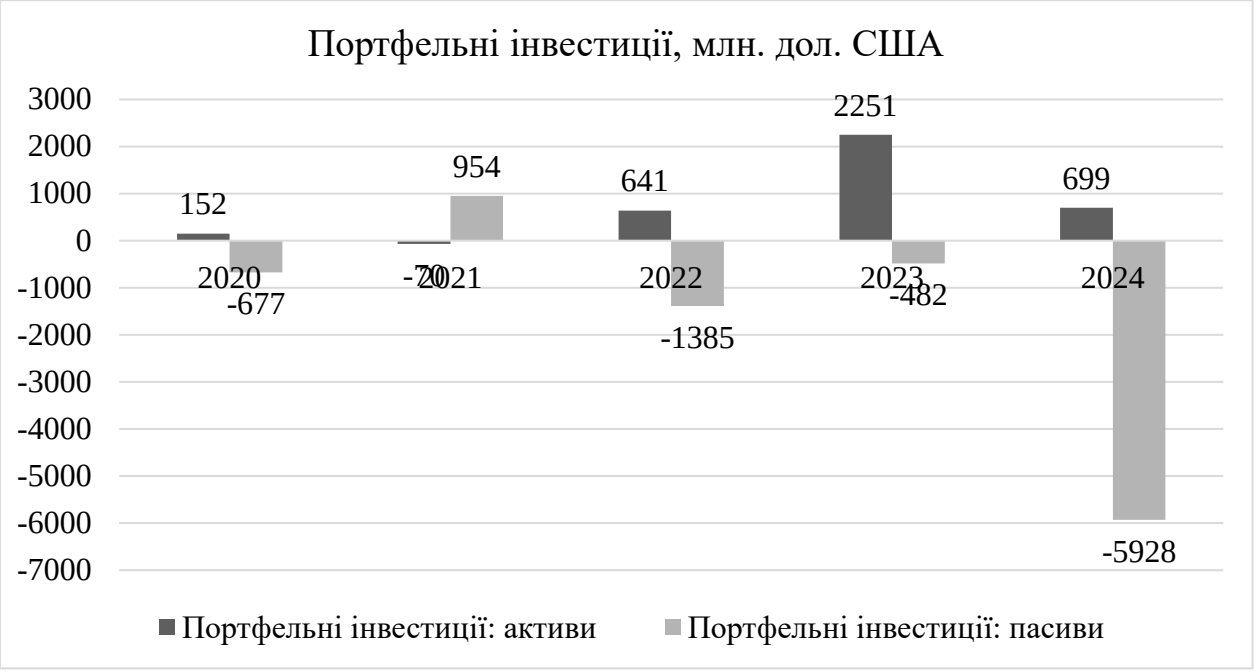

Рис. 2.2. Динаміка портфельних інвестицій в Україну у 2020–2024 роках, млн. дол. США

Джерело: [28-32]

Динаміка портфельних інвестицій в Україну у 2020–2024 роках демонструє високий рівень нестабільності та спекулятивності цього виду капіталу. У 2020 році сальдо портфельних інвестицій становило 829 млн дол. США, що свідчило про позитивне сальдо за рахунок певного інтересу до українських цінних паперів у післякризовий період пандемії. Проте вже у 2021 році цей показник різко зменшився до –1024 млн дол. США, що означає домінування виведення коштів над надходженням. Така ситуація могла бути пов’язана з поступовим зростанням геополітичних ризиків, очікуванням погіршення інвестиційного клімату та зміною монетарної політики провідних світових економік.

2022 рік став переломним, коли сальдо портфельних інвестицій зросло до 2026 млн дол. США. Попри війну, інтерес до українських боргових зобов’язань зберігався, що могло бути зумовлено політикою залучення коштів через випуск військових облігацій та підтримку державного бюджету. У 2023 році цей тренд посилився —-сальдо зросло до 2733 млн дол. США, а у 2024 році показник досяг уже 6627 млн дол. США. Це свідчить про активізацію зовнішніх інвесторів, які, незважаючи на ризики, виявили готовність вкладати в українські боргові інструменти на фоні міжнародної підтримки та очікувань щодо відновлення економіки.

Сукупне зростання сальдо за 2020–2024 роки становить +5798 млн дол. США, або +699,4%. Це суттєвий приріст, який демонструє високий рівень спекулятивної довіри до українських фінансових інструментів, однак не гарантує стабільності, оскільки портфельні інвестиції за своєю природою є короткостроковими та чутливими до зовнішніх ризиків.

Активи портфельних інвестицій за п’ятирічний період також суттєво зросли - з 152 млн дол. США у 2020 році до 699 млн дол. США у 2024 році (+547 млн дол., або +359,87%). Це свідчить про збільшення обсягів українських інвесторів, які купують іноземні цінні папери, що може вказувати на певну лібералізацію валютного ринку або спробу диверсифікувати ризики на фоні воєнної нестабільності.

Однак найбільш контрастною є динаміка пасивів. У 2020 році цей показник становив –677 млн дол. США, що означало чисте виведення капіталу нерезидентами. У 2021 році спостерігалося різке зростання до +954 млн дол. США, що відобразило короткочасне повернення інтересу до українських цінних паперів. Але вже у 2022 році ситуація знову змінилася - пасиви впали до –1385 млн дол. США, а у 2024 році досягли –5928 млн дол. США, тобто зазнали від'ємного приросту на –5251 млн дол. США або –775,63%. Це означає значне виведення портфельного капіталу або погашення українських боргових зобов'язань, що формально підвищує сальдо, але водночас свідчить про скорочення зовнішніх зобов'язань.

Отже, різке зростання сальдо портфельних інвестицій у 2022–2024 роках є переважно наслідком швидкого скорочення пасивів, а не зростання припливу капіталу. Така ситуація потребує обережного трактування, оскільки зменшення зобов'язань держави може бути результатом обмеженого доступу до ринку, а не добровільного вибору інвесторів. Іншими словами, позитивна динаміка сальдо не завжди є свідченням інвестиційної привабливості.

Загалом структура портфельних інвестицій в Україні у 2020–2024 роках засвідчує, що, попри війну та економічні ризики, інвестори залишаються зацікавленими в українських цінних паперах. Проте така форма інвестицій характеризується високою чутливістю до політичної ситуації, інфляції та валютних коливань, що робить її ненадійним джерелом довгострокового економічного зростання. У цьому контексті важливим завданням для держави залишається створення умов для трансформації короткострокового портфельного капіталу в реальні інвестиції, що забезпечують стійке економічне зростання.

Здійснимо аналіз динаміки інших інвестицій в Україну протягом 2020–2024 років. Всі дані наведено у мільйонах доларів США. Такий підхід дозволяє виявити внутрішню структуру інвестиційних потоків та з'ясувати особливості динаміки в умовах зміни макроекономічної ситуації, включаючи вплив війни, фінансових криз та зовнішніх зобов'язань держави (рис. 2.3).

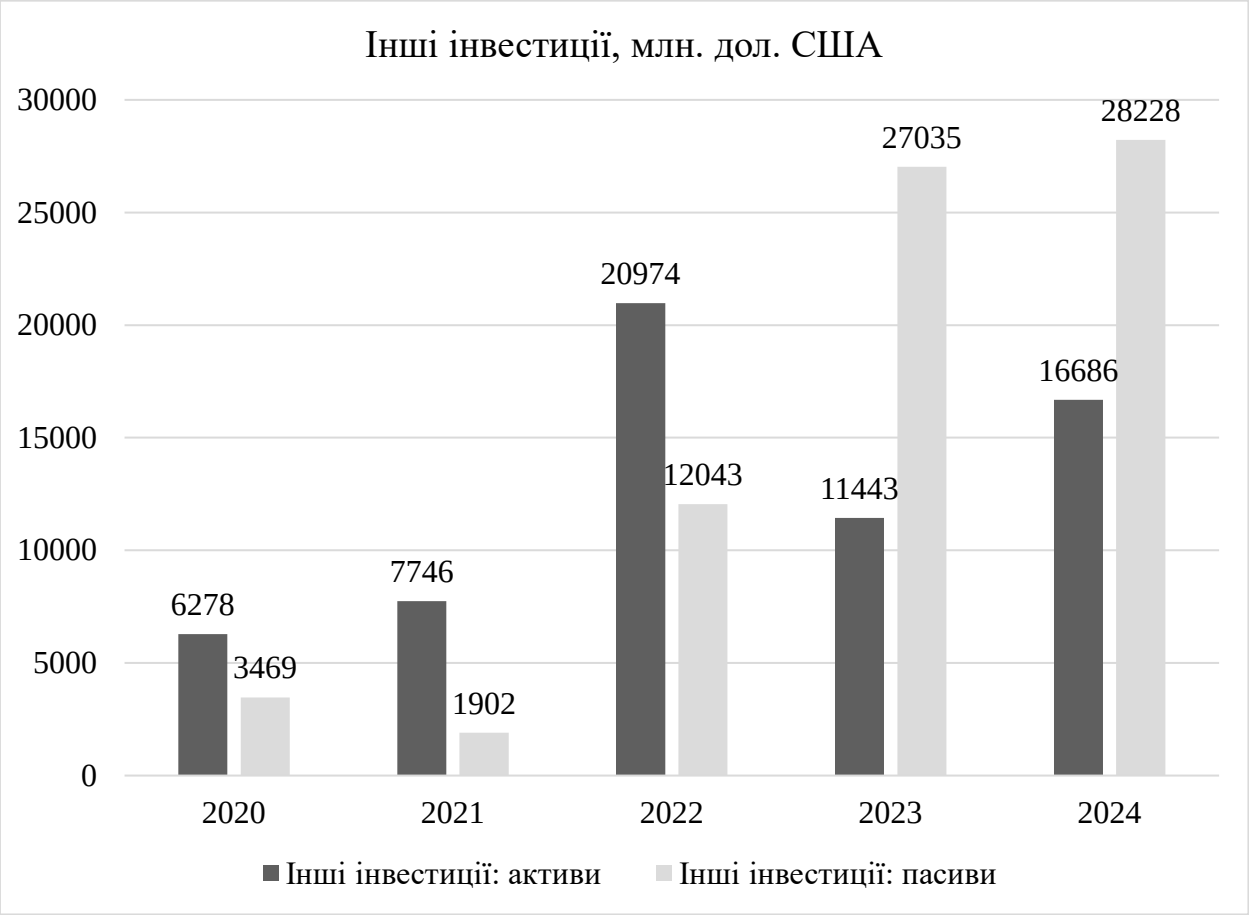

Рис. 2.3. Аналіз динаміки інших інвестицій в Україну у 2020–2024 роках, млн дол. США

Джерело: [28-32]

Упродовж 2020–2024 років сальдо інших інвестицій в Україну зазнало суттєвих коливань: від позитивного значення у 2809 млн дол. США у 2020 році до глибоко від'ємного значення у –11 542 млн дол. США у 2024 році. Загальне падіння склало –14 351 млн дол. США, що становить відносне зменшення на 510,89%. Таке погіршення інвестиційного балансу в цій категорії пов'язане переважно зі стрімким зростанням пасивів у порівнянні з активами.

Активи інших інвестицій продемонстрували зростання з 6278 млн дол. США у 2020 році до 16 686 млн дол. США у 2024 році (приріст — 10 408 млн дол. США або 165,79%). Найбільший вклад у динаміку активів зробили інші сектори, які у 2022 році залучили 19 335 млн дол. США, хоча в подальшому

обсяг знизився. Активи центрального банку зросли з –15 млн дол. США у 2020 році до 290 млн дол. США у 2024 році, демонструючи нестабільну, але позитивну динаміку в абсолютному вимірі. Активи банків коливалися, але у 2024 році становили 1263 млн дол. США — на 444 млн більше, ніж у 2020 році.

Пасиви зросли значно стрімкіше — з 3469 млн дол. США у 2020 році до 28 228 млн дол. США у 2024 році. Абсолютне зростання склало 24 759 млн дол. США, що відповідає відносному приросту на 713,72%. Основним джерелом такого приросту став сектор державного управління: його боргові зобов'язання зросли з 1509 млн дол. США у 2020 році до 24 679 млн дол. США у 2024 році. Це зумовлено активним залученням офіційних кредитів та грантів у воєнний період для покриття дефіциту бюджету та фінансування військових і соціальних витрат.

Інші сектори також продемонстрували зростання пасивів — з 2124 млн дол. США у 2020 році до 3576 млн дол. США у 2024 році. Хоча у 2022 році цей показник був від'ємним (–2181 млн дол. США), що свідчить про часткове погашення зобов'язань або вилучення капіталу з економіки, подальше зростання у 2023–2024 роках пояснюється стабілізаційними заходами та спробами залучити кошти на рівні приватного сектора. Пасиви банків і надалі залишаються незначними, із незначними негативними значеннями, що вказує на обмежену участь банківської системи у зовнішньому фінансуванні.

Таким чином, негативна динаміка сальдо інших інвестицій вказує на домінування зовнішнього фінансування у вигляді зобов'язань над виведенням або накопиченням активів. Це демонструє підвищену залежність економіки від зовнішніх кредиторів у період воєнного конфлікту та макроекономічної нестабільності.

Здійснимо аналіз динаміки кредитного компоненту в структурі інвестицій в Україну протягом 2020–2024 років. До розгляду включено три

ключові категорії: довгострокові кредити, короткострокові кредити та торгові кредити (рис. 2.4).

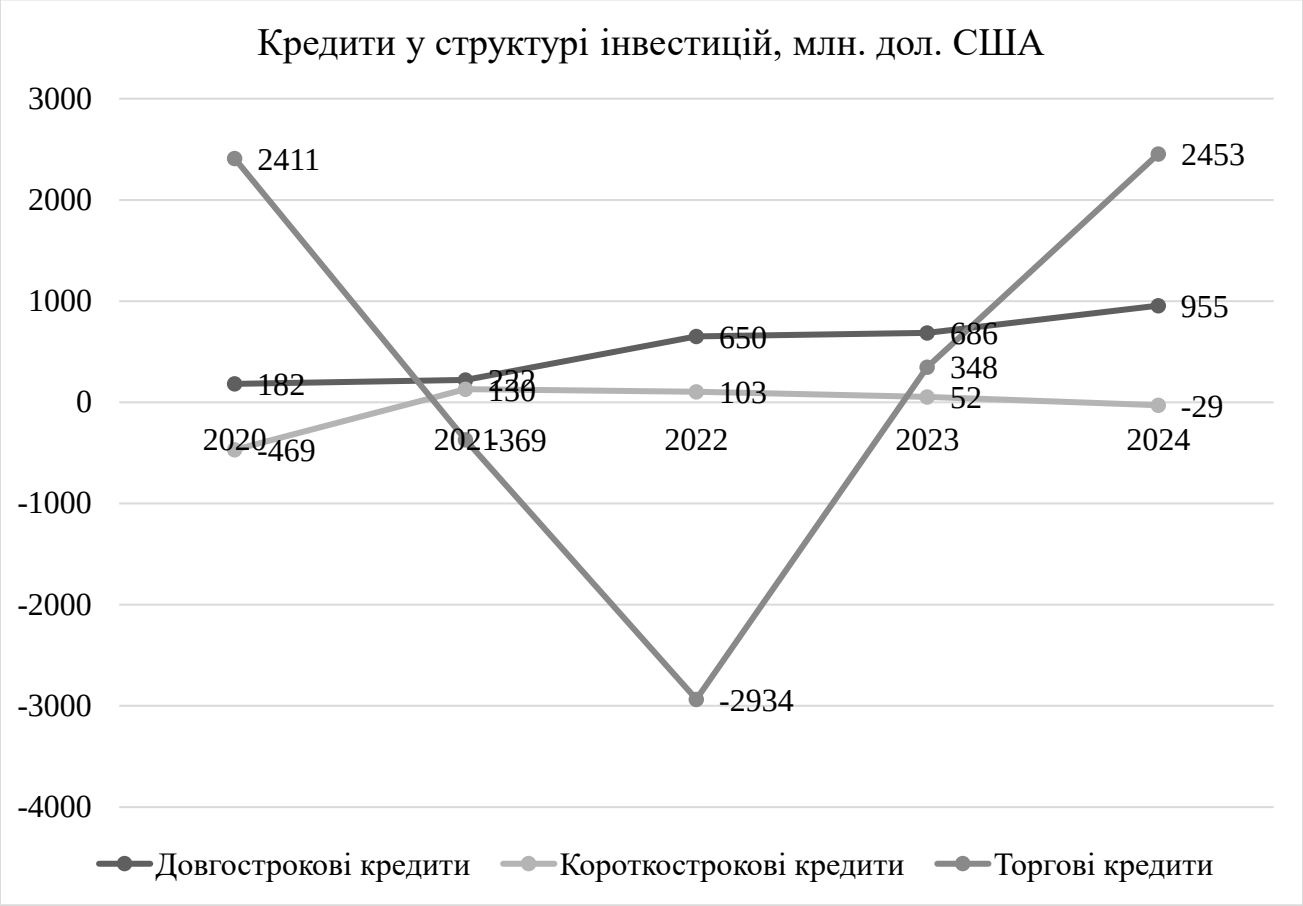

Рис. 2.4. Аналіз динаміки кредитів у структурі інвестицій в Україну у 2020–2024 роках, млн дол. США

Джерело: [28-32]

Упродовж 2020–2024 років динаміка довгострокових кредитів демонструвала стабільне зростання, що свідчить про зростання довіри інвесторів до можливостей довгострокового фінансування в Україні навіть у складних умовах. У 2020 році обсяг довгострокових кредитів становив лише 182 млн дол. США, тоді як у 2024 році — вже 955 млн дол. США. Приріст склав 773 млн дол. США або 424,73%, що може свідчити про поступову структурну переорієнтацію інвестицій у бік більш стійких фінансових інструментів, зокрема на інфраструктурні, енергетичні та оборонні проєкти.

Короткострокові кредити протягом аналізованого періоду зазнали значних коливань, починаючи з від'ємного значення –469 млн дол. США у 2020 році, що, ймовірно, відображало повернення короткострокових зобов'язань. Після зростання до 130 млн у 2021 році, а потім поступового зниження до –29 млн у 2024 році, спостерігається загальна тенденція до зниження обсягів цього типу кредитування. Абсолютна зміна становила –440 млн дол. США, а відносна — –93,82%. Це свідчить про скорочення попиту або доступу до короткострокових фінансових ресурсів, що могло бути зумовлено зростанням ризиків у банківському секторі, а також концентрацією на довгостроковому фінансуванні.

Особливу увагу привертає динаміка торгових кредитів. У 2020 році вони становили 2411 млн дол. США, що могло бути пов'язано з відновленням міжнародної торгівлі після першої хвилі пандемії COVID-19. Проте вже у 2021 році спостерігалося різке скорочення до –369 млн дол. США, а у 2022 році показник сягнув –2934 млн дол. США. Такий спад, імовірно, був спричинений як порушенням логістичних ланцюгів, так і скороченням зовнішньоекономічної активності на фоні повномасштабної війни. Лише у 2023–2024 роках торгові кредити знову перейшли в позитивне русло — 348 млн та 2453 млн дол. США відповідно, що вказує на поступове відновлення зовнішньоторговельних операцій. Загальний приріст у 2024 році щодо 2020-го становив лише 42 млн дол. США, або 1,74%, що підтверджує наявність значних внутрішніх і зовнішніх бар'єрів у сфері зовнішньоторговельного кредитування.

У сукупності аналіз свідчить про неоднорідну динаміку кредитних потоків у структурі інвестицій. Поступове зростання довгострокового кредитування відбувається на тлі нестабільності короткострокових і торгових кредитів. Таке зміщення в бік довших строків фінансування може розглядатися як відповідь на зростання структурних викликів в економіці та потребу у стабільному фінансовому забезпеченні довготривалих програм, що є характерним для періодів глибоких трансформацій.

У контексті повномасштабної війни в Україні та її наслідків для національної економіки питання залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) набуває особливої актуальності. ПІІ залишаються ключовим джерелом оновлення виробничих потужностей, технологічного розвитку, створення нових робочих місць та інтеграції в міжнародні економічні зв'язки. В умовах глибокої трансформації внутрішнього ринку, перебудови логістичних ланцюгів та зміни геополітичних пріоритетів інвесторів, критично важливим є аналіз не довготривалих тенденцій, а короткострокової динаміки, яка дозволяє своєчасно виявити як нові можливості, так і зони вразливості економіки.

З огляду на це, для цілей даного дослідження обрано саме порівняльний період 2023–2024 років, який є найбільш релевантним у поточних умовах. По-перше, 2023 рік можна розглядати як базовий післявоєнний період, коли почали проявлятись перші ознаки адаптації економіки до нової реальності. По-друге, 2024 рік - це рік активізації процесів відбудови, запуску реформ, перегляду державних програм підтримки бізнесу та посилення міжнародної підтримки. Вибір саме цього дворічного періоду дозволяє дослідити найактуальніші зміни в структурі ПІІ, оцінити реакцію іноземних інвесторів на економічну політику держави, а також окреслити нові пріоритети інвестування в умовах воєнного та поствоєнного розвитку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка прямих іноземних інвестицій за галузями економічної діяльності у 2023–2024 рр., млн. дол. США

Галузь економічної діяльності	2023	2024	Абсолютний приріст, млн. дол. США
Сільське, лісове та рибне господарство	130,6	-5,5	-136,1
Промисловість	688,7	819,3	130,6
Будівництво	14,1	118,3	104,2
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1 573,30	778	-795,3

Продовження таблиці 2.1

Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	213,7	100,3	-113,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	50,8	143,3	92,5
Інформація та телекомунікації	607,3	742,5	135,2
Фінансова та страхова діяльність	761,6	362,6	-399
Операції з нерухомим майном	214,5	178,1	-36,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	180,3	52,5	-127,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-1,4	-	-
Соціальне страхування	-	-	-
Освіта	-	-	-
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	6,7	33,4	26,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,5	-6	-6,5
Надання інших видів послуг	-	-	-
Всього	4440,7	3316,8	-1125,3

Джерело: [33]

Економічно-аналітична оцінка виявляє істотні коливання в обсягах інвестицій між роками, зокрема загальне зниження загального обсягу ПІІ на 1125,3 млн дол. США у 2024 році порівняно з попереднім. Одним із ключових факторів скорочення стало значне падіння інвестицій в оптову та роздрібну торгівлю - з 1573,3 млн дол. у 2023 році до 778 млн дол. у 2024 році, що спричинило негативний приріст на 795,3 млн дол. США. Така динаміка може бути пов’язана з послабленням купівельної спроможності, зростанням логістичних витрат та зміною кон’юнктури внутрішнього ринку.

У сільському, лісовому та рибному господарстві фіксується глибоке зниження інвестицій з 130,6 млн дол. до від’ємного значення -5,5 млн дол., що вказує на виведення або повне згортання іноземного капіталу в галузі. Причиною такого тренду, ймовірно, є ризики, пов’язані з безпековою ситуацією в регіонах аграрного виробництва, порушенням логістичних ланцюгів і невизначеністю щодо державної підтримки аграрного сектору.

Позитивну динаміку продемонстрували галузі, пов’язані з цифровізацією та інформаційною інфраструктурою. Так, інвестиції в

інформацію та телекомунікації зросли з 607,3 млн дол. до 742,5 млн дол., що становить приріст на 135,2 млн дол. Це свідчить про стратегічну переорієнтацію інвесторів на стійкі сектори з високим потенціалом зростання навіть в умовах нестабільності. Схожий вектор демонструє й галузь промисловості з приростом у 130,6 млн дол. США, що може відображати відновлення виробничих потужностей та поступову інтеграцію у глобальні ланцюги постачання.

Будівництво виявилось одним із лідерів за темпами зростання ПІІ - із 14,1 млн дол. у 2023 році до 118,3 млн дол. у 2024 році, приріст склав 104,2 млн дол. Це може бути наслідком відновлення зруйнованої інфраструктури та активізації державних програм реконструкції. Також суттєвий приріст показано в галузі тимчасового розміщення та організації харчування — з 50,8 млн дол. до 143,3 млн дол., що може вказувати на пожвавлення внутрішнього туризму або гуманітарної присутності.

Водночас фінансова та страхова діяльність зазнала зниження на 399 млн дол. - з 761,6 до 362,6 млн дол., що може відображати обережність інвесторів у зв’язку з волатильністю валютного ринку, нестабільністю банківської системи або ризиками платоспроможності клієнтів. Зменшення також спостерігається в операціях з нерухомістю - мінус 36,4 млн дол., та у професійній, науковій і технічній діяльності - мінус 127,8 млн дол., що може свідчити про перенесення акцентів інвесторів на менш ризиковані, але більш інфраструктурно орієнтовані сфери.

Загалом динаміка ПІІ за галузями свідчить про переорієнтацію інвесторів на галузі з коротким циклом окупності, технологічним потенціалом або прив’язані до проєктів відбудови. Водночас зменшення вкладень у соціально значущі сфери, як-от освіта та охорона здоров’я, може свідчити про залежність цих галузей від державного фінансування, а не приватного капіталу.

Для виявлення ключових векторів розвитку української економіки у 2024 році здійснимо аналіз структури прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за

галузевою ознакою. Дослідження охоплює основні напрями господарської діяльності, у які було спрямовано іноземний капітал, та відображає частку кожної галузі у загальному обсязі надходжень ПІІ, виражену у відсотках (рис. 2.5).

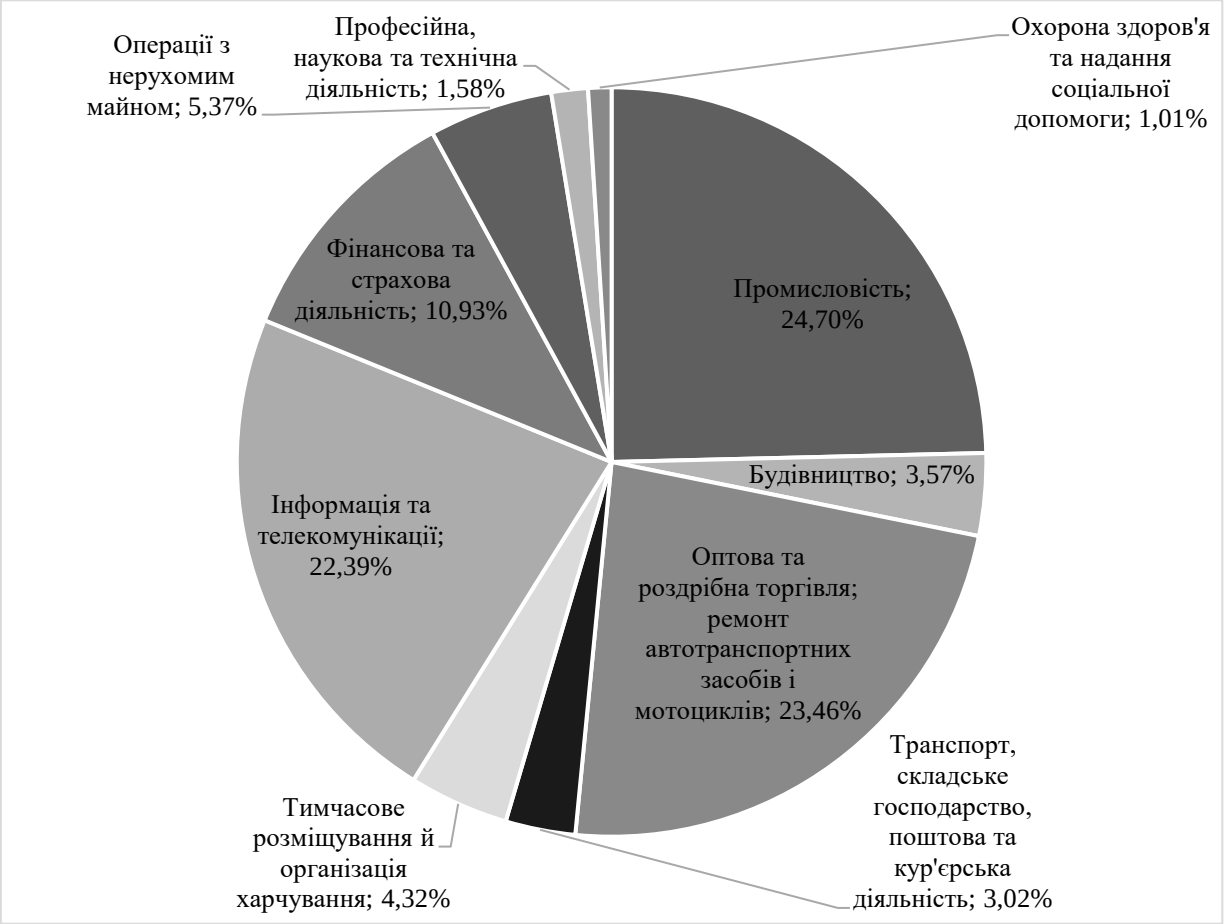

Рис. 2.5. Частка окремих галузей у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій в Україну у 2024 році, %

Джерело: [33]

Найбільшу частку інвестицій у 2024 році було спрямовано в промисловість - 24,7% від загального обсягу. Такий результат зумовлений поступовою адаптацією промислового сектору до умов повоєнного відновлення, модернізацією виробничих потужностей, а також експортною орієнтованістю деяких підгалузей (зокрема, харчової, фармацевтичної та машинобудівної). Залучення інвестицій у промисловість також може

відображати очікування інвесторів щодо довгострокової прибутковості та підтримки з боку міжнародних фінансових інституцій.

Високу частку інвестицій отримала оптова та роздрібна торгівля - 23,46%, що свідчить про збереження значного споживчого потенціалу в окремих регіонах країни, незважаючи на загальну економічну нестабільність. Продовження активності в цьому секторі може бути пов’язане з пристосуванням бізнесу до змінених логістичних умов, переорієнтацією на внутрішній ринок, а також цифровізацією торгових процесів.

Інформація та телекомунікації посіли третє місце за обсягом залучених ПІІ - 22,39%. Така концентрація капіталу в цій галузі пояснюється глобальною тенденцією до цифровізації, розвитком ІТ-сектору в Україні, збереженням високої кваліфікації трудових ресурсів та відносною безпекою капіталовкладень у цифрову інфраструктуру в умовах воєнного конфлікту.

Фінансова та страхова діяльність залучила 10,93% від загального обсягу інвестицій, що, з одного боку, є ознакою довіри до банківської системи, з іншого - може бути результатом спроб фінансових інституцій зміцнити свою присутність на внутрішньому ринку в умовах трансформації платіжного середовища. Частково ці інвестиції могли бути пов’язані з реструктуризацією капіталу або реінвестуванням прибутку.

Будівництво (3,57%), транспорт і складське господарство (3,02%), а також тимчасове розміщування й організація харчування (4,32%) залишаються привабливими для інвесторів у межах реіндустріалізації та розвитку інфраструктури, зокрема у зв’язку з проєктами відбудови й розширення логістичних можливостей. Інтерес до цих галузей є свідченням не лише їх економічної доцільності, але й значної підтримки з боку державних або донорських програм.

Меншу частку інвестицій отримали такі галузі, як операції з нерухомим майном (5,37%), охорона здоров’я (1,01%) та професійна, наукова і технічна діяльність (1,58%). Це свідчить про стриманість інвесторів щодо вкладень у сектори з довшим терміном окупності або підвищеними регуляторними

ризиками. Зокрема, незначна частка в охороні здоров’я може бути зумовлена тим, що ця сфера здебільшого покладається на державне або грантове фінансування, а не на приватний капітал.

Отже, структура прямих іноземних інвестицій у 2024 році свідчить про зосередження капіталу у сферах із високою динамікою та відносною стійкістю до ризиків. Інвестори орієнтуються на секторальну прибутковість, швидку окупність інвестицій та інституційну передбачуваність, що формує нову карту інвестиційних пріоритетів в українській економіці.

2.2. Регіональний розподіл інвестицій та основні бар’єри їх залучення

Здійснимо регіональний аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україні у 2023–2024 роках. Метою є виявлення тенденцій приросту або скорочення іноземного капіталу в різних адміністративно-територіальних одиницях, що дозволяє оцінити інвестиційну привабливість та стабільність економічного середовища на місцевому рівні. Аналіз охоплює дані у розрізі 24 регіонів та м. Київ, вимірювані в мільйонах доларів США, а також враховує абсолютний приріст за зазначений період (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну за регіонами за 2023–2024 рр., млн дол. США

Регіон	2023	2024	Абсолютний приріст, млн. дол. США
Вінницька	54,5	60	5,5
Волинська	30,7	141,1	110,4
Дніпропетровська	421,7	889,7	468
Донецька	-	-	-
Житомирська	52,4	28,3	-24,1
Закарпатська	68,8	44,8	-24
Запорізька	-218,1	95,5	313,6
Івано-Франківська	-2,5	-36,5	-34
Київська	474,2	220,3	-253,9
Кіровоградська	20,7	9,3	-11,4

Продовження таблиці 2.2

Луганська	-	-	-
Львівська	424,2	217	-207,2
Миколаївська	-32,8	14,1	46,9
Одеська	185,2	111,8	-73,4
Полтавська	-86,5	119,5	206
Рівненська	7,8	-17,8	-25,6
Сумська	27,7	34,8	7,1
Тернопільська	25,5	-216,9	-242,4
Харківська	-37,1	12,6	49,7
Херсонська	-	-	-
Хмельницька	99,1	77,8	-21,3
Черкаська	73,5	-60,7	-134,2
Чернівецька	2,6	3,9	1,3
Чернігівська	-24,6	14,1	38,7
м. Київ	3 116,50	2 080,60	-1035,9
Всього	**4683,5**	**3843,3**	**-840,2**

Джерело: [33]

Сукупні прямі іноземні інвестиції в Україну знизилися на 840,2 млн дол. США у 2024 році порівняно з 2023 роком, що відображає загальну тенденцію зменшення капіталовкладень, зумовлену високим рівнем ризиків в умовах воєнного стану, макроекономічної нестабільності та зниженням інвестиційної активності глобальних партнерів. Найбільший від'ємний внесок у загальне зниження зробило місто Київ, де інвестиції зменшились на 1035,9 млн дол. США, тобто на понад третину від загального падіння по країні. Така динаміка може бути пов'язана з ротацією великих міжнародних компаній, згортанням проектів у сфері фінансових послуг та релокацією бізнесу в більш безпечні регіони.

Поряд із цим, позитивну динаміку продемонстрували такі регіони як Дніпропетровська (+468 млн), Запорізька (+313,6 млн), Полтавська (+206 млн) та Волинська області (+110,4 млн). Зокрема, значний стрибок у Запорізькій області може свідчити про надходження іноземного капіталу після відновлення об'єктів промисловості або реалізації затриманих у попередні роки інвестицій. Ріст у Дніпропетровській області пояснюється збереженням її промислового потенціалу та наявністю розвиненої

інфраструктури, що, попри воєнні дії, залишається привабливим для капіталу.

Натомість зменшення інвестицій у Львівській (-207,2 млн), Київській (-253,9 млн) та Тернопільській (-242,4 млн) областях може вказувати на зміну пріоритетів інвесторів. У випадку Тернопільської області спостерігається різке падіння з позитивного значення у 25,5 млн до значного від'ємного результату –216,9 млн дол., що, ймовірно, пов'язане з виведенням раніше вкладених коштів або з реструктуризацією фінансування.

Івано-Франківська область також зафіксувала падіння на 34 млн дол., що продовжує динаміку 2023 року, коли показник вже був від'ємним. Така ситуація є типовою для регіонів із менш диверсифікованою структурою економіки, де домінують внутрішньо орієнтовані галузі. Житомирська (-24,1 млн), Закарпатська (-24 млн) та Черкаська області (-134,2 млн) також продемонстрували негативну динаміку, що може бути зумовлено ослабленням локальних ринків праці та зниженням попиту на інфраструктурні інвестиції.

Окремої уваги заслуговує тенденція стабілізації або незначного зростання в менш промислових регіонах. Наприклад, у Чернігівській області зафіксовано приріст у 38,7 млн дол., що може бути пов'язане з реалізацією окремих проєктів гуманітарного або інфраструктурного характеру. Сумська та Чернівецька області також утримали позитивну динаміку з приростом у 7,1 млн та 1,3 млн відповідно, що свідчить про певну сталість у регіональній інвестиційній активності попри загальнонаціональні виклики.

У 2024 році регіональна структура прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні залишалася нерівномірною, із суттєвими відмінностями між областями. Це відображає як геополітичні ризики, так і особливості економічного потенціалу, інфраструктури та інституційного середовища в кожному регіоні (рис. 2.6).

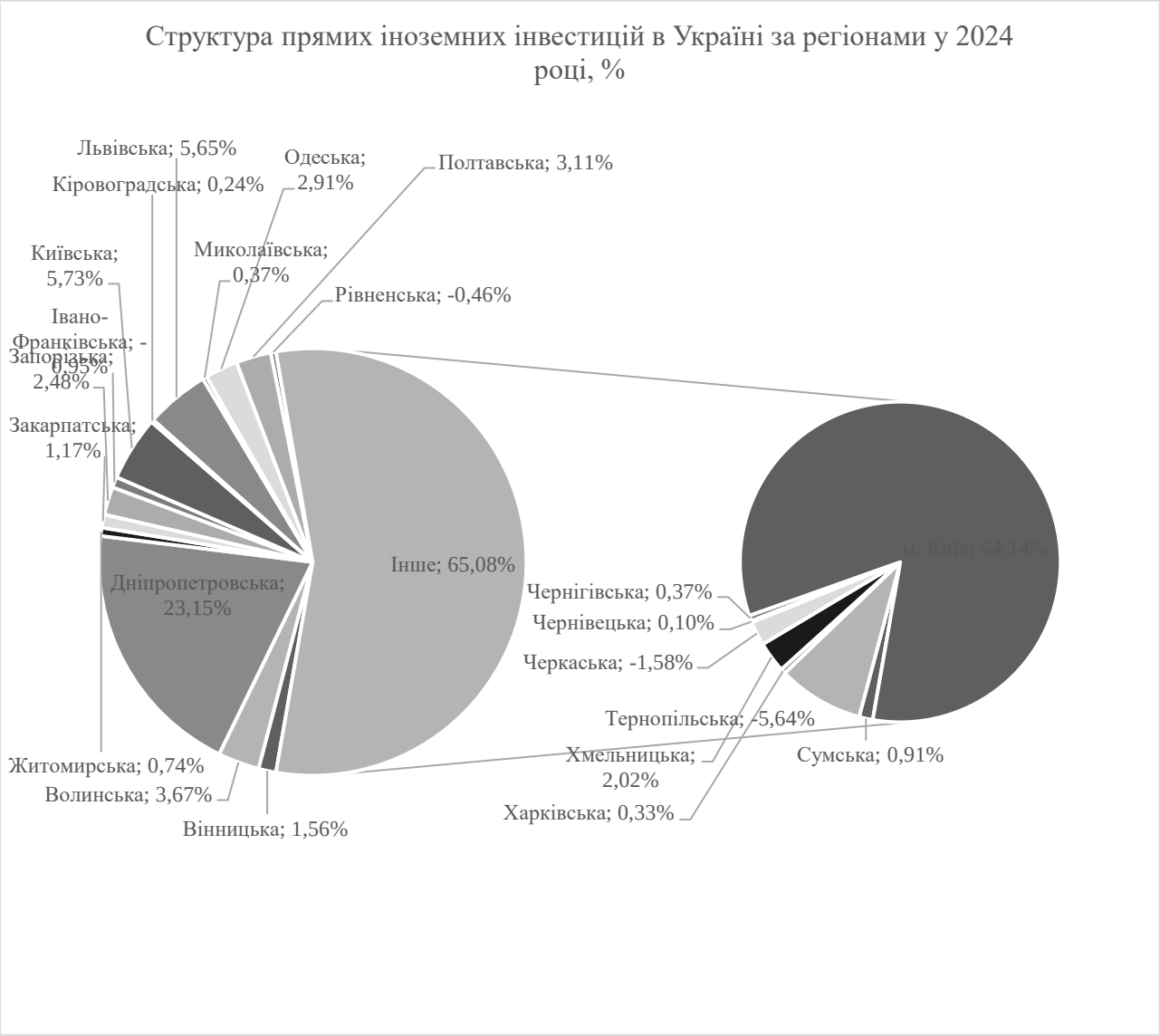

Рис. 2.6. Структура прямих іноземних інвестицій в Україні за регіонами у 2024 році, %

Джерело: [33]

У 2024 році простежується значна територіальна концентрація прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні. Основним осередком залишається м. Київ, на який припадає понад половину загального обсягу ПІІ - 54,14%. Така непропорційність свідчить про гіперцентралізацію економічної активності та наявність істотних бар'єрів для регіональної інвестиційної рівноваги.

Найбільш інвестиційно привабливими серед областей України виявилися Дніпропетровська (23,15%), Київська (5,73%) та Львівська (5,65%) області. Дніпропетровський регіон, імовірно, утримує високу частку через

розвинену промислову базу, логістичну інфраструктуру та наявність стабільних промислових хабів, які зберігають експортний потенціал навіть в умовах воєнного ризику. Перевага Київської області зумовлена її близькістю до столиці, розвиненою інфраструктурою та потенціалом для житлового і комерційного будівництва. Львівщина ж виступає воротами до Європейського Союзу, що пояснює активність інвесторів у сфері логістики, ІТ і харчової промисловості.

Суттєві частки також зафіксовано у Волинській (3,67%), Полтавській (3,11%) та Одеській (2,91%) областях. У цих регіонах спостерігається певна диверсифікація економіки та активізація зовнішньоторговельних зв’язків, зокрема через нафтогазовий, агропромисловий та портовий сектори. Запорізька область демонструє частку 2,48%, що є позитивним сигналом з огляду на її близькість до зони бойових дій — імовірно, мова йде про проєкти у відносно безпечних районах області або реструктуризацію діючих інвестицій.

Окремі області, такі як Хмельницька (2,02%) і Сумська (0,91%), зберігають привабливість завдяки локальним промисловим об'єктам, розвитку підприємництва та певному рівню інституційної підтримки з боку місцевої влади. Водночас низка регіонів отримали мінімальні частки ПІІ — Чернівецька (0,10%), Кіровоградська (0,24%), Чернігівська та Миколаївська (по 0,37%). Це свідчить про обмежену економічну активність, недостатню інфраструктуру або високі ризики для інвесторів.

Найбільш тривожними є області з негативними значеннями приросту ПІІ: Тернопільська (-5,64%), Івано-Франківська (-0,95%), Черкаська (-1,58%) та Рівненська (-0,46%). Це може свідчити про масовий вихід інвесторів, зупинку або ліквідацію інвестпроєктів, зумовлену або війною, або недостатньою рентабельністю в умовах зміненої макроекономічної ситуації. Зокрема, в Тернопільській області такий відтік може свідчити про завершення короткострокових інвестиційних ініціатив або згортання зовнішніх дотаційних проєктів.

Таким чином, простежується тенденція до подальшої концентрації іноземного капіталу в столиці та кількох індустріально-логістичних центрах, на тлі втрати привабливості менш інтегрованих або ризикованих регіонів. Цей дисбаланс формує не лише регіональну асиметрію, але й загрожує структурною вразливістю інвестиційного клімату, адже стійкість до зовнішніх шоків залежить від географічної диверсифікації капіталу.

У 2023–2024 роках інвестиційна привабливість України формувалася в умовах безпрецедентних викликів, зумовлених повномасштабною війною, макроекономічною турбулентністю та правовою невизначеністю. Незважаючи на стратегічний інтерес іноземного капіталу до українського ринку, фактичні обсяги надходжень прямих іноземних інвестицій демонструють негативну динаміку. Це зумовлює необхідність глибокого аналізу не лише кількісних показників, а й системних бар'єрів, які стримують приплив нового іноземного капіталу.

У цьому контексті важливо не лише зафіксувати поточні фінансові результати, а й ідентифікувати причини інвестиційної інерції. Подальше економічне відновлення та інтеграція у глобальні виробничо-фінансові ланцюги значною мірою залежать від здатності країни усунути структурні диспропорції в інституційному, правовому й регуляторному середовищі. Таблиця 2.3 нижче систематизує основні перешкоди на шляху залучення ПІІ в Україну.

Таблиця 2.3

Проблеми та бар'єри на шляху залучення іноземних інвестицій в Україну

№	Проблема	Опис
1	Зниження обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ)	Обсяг ПІІ в Україну за 11 місяців 2024 року становив $3,98 млрд, що на 14% менше, ніж за аналогічний період 2023 року. Зниження пов'язане з високими ризиками воєнного характеру, економічною невизначеністю та зниженим інтересом інвесторів до довгострокових проектів.

Продовження таблиці 2.3

2	Домінування реінвестованого прибутку у структурі ПІІ	Частка реінвестованого прибутку в загальній структурі ПІІ у 2023 році становила 75%, а в 2024 — 64%. Це свідчить про слабку зацікавленість нових інвесторів у входженні на український ринок і наявність бар'єрів для нових капіталовкладень.
3	Обмеження на репатріацію дивідендів	З травня 2024 року НБУ запровадив обмеження на репатріацію «нових» дивідендів, що суттєво ускладнило виведення прибутку для інвесторів. Такі заходи знижують привабливість ринку, оскільки обмежують повернення капіталу.
4	Макрофінансова нестабільність та дефіцит поточного рахунку	У 2024 році дефіцит рахунку поточних операцій зріс до $13,9 млрд (у 2023 — $8,7 млрд), що відображає вразливість платіжного балансу. Це створює тиск на валютний ринок та ускладнює планування інвесторами.
5	Відсутність значних greenfield-інвестицій	У 2024 році переважна частка ПІІ припадає на реінвестований прибуток, що підтверджує незначну кількість greenfield-проектів. Це свідчить про відсутність нових виробничих об'єктів та інфраструктурних проектів з боку іноземного капіталу.
6	Високий рівень корупції	Лише 25–35% корупційних справ доходять до суду, і ще менше — завершуються обвинувальними вироками. Така статистика підриває довіру бізнесу до захисту інвестицій, зменшуючи шанси на прихід іноземного капіталу.
7	Судова та правоохоронна неефективність	Вироки у справах проти посадовців переважно неефективні: реальні тюремні терміни рідкісні, а компенсація збитків інвесторам — мінімальна. Це створює відчуття безкарності у випадку рейдерських захоплень чи порушень контрактів.
8	Воєнні ризики та руйнація інфраструктури	Через війну знищено критичну інфраструктуру та логістичні вузли. Станом на І квартал 2024 року обсяг накопичених ПІІ скоротився до $55,79 млрд, що на 15% менше, ніж у IV кварталі 2021 року.
9	Слабка інституційна спроможність держави	Незважаючи на зусилля уряду, інститути не здатні гарантувати стабільність правового середовища. Це є однією з причин, чому Україна не отримує порівнюваний обсяг інвестицій, як країни Центральної Європи.
10	Валютні обмеження та регуляторна складність	НБУ зберігає низку валютних обмежень попри часткове пом'якшення з 2023 року. Це створює бар'єри для операційного управління філіями міжнародних компаній та стримує нові інвестиції.

Джерело: [34-37]

Аналіз основних бар'єрів, що обмежують притік іноземних інвестицій в Україну, свідчить про багатофакторну природу проблеми. Насамперед домінування реінвестованого прибутку в структурі ПІІ — 64% у 2024 році — вказує на закритість ринку для нових гравців і обмежене інституційне

сприяння розвитку greenfield-проектів. Усі спроби стимулювати входження іноземного капіталу не мали сталого ефекту без розв’язання базових системних проблем.

Фінансовий аспект, зокрема дефіцит рахунку поточних операцій ($13,9 млрд у 2024 році), створює тиск на валютну стабільність, що критично важливо для прогнозування інвестиційної дохідності. Зростання внутрішнього попиту на іноземну валюту й обмеження на репатріацію дивідендів створюють додаткові ризики для капіталу іноземних компаній, знижуючи мотивацію для входження на український ринок.

Політико-правові чинники, серед яких найвагомішими є недовіра до судової системи, неефективність антикорупційної політики та часті зміни регуляторних умов, відіграють ключову роль у формуванні негативного інвестиційного іміджу держави. Недостатня ефективність інституцій, зокрема у сфері захисту прав власності та контрактного права, знижує очікувану віддачу від інвестицій і підвищує вартість капіталу для ризикових операцій.

Воєнний чинник залишається домінантною перешкодою у 2023–2024 роках. Окрім фізичної руйнації інфраструктури, війна зумовлює непередбачуваність макроекономічного середовища та призводить до хронічної нестабільності енергетичних і логістичних ланцюгів. Сукупність цих факторів призводить до зменшення обсягу накопичених ПІІ до $55,79 млрд, що свідчить про відтік частини інвесторів.

Загалом, сформований масив бар’єрів є комплексним: кожен з них посилює інші, створюючи замкнене коло інвестиційної інертності. Для виходу з цього стану необхідним є синхронізований підхід на рівні інституцій, макрофінансової політики та безпекових реформ. Проте навіть у таких умовах наявність базової інвестиційної активності (близько $4 млрд ПІІ у 2024) свідчить про потенціал української економіки у поствоєнний період — за умови системної трансформації внутрішнього середовища.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ І ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Стратегії державної підтримки та стимули для іноземних інвесторів

Розробка стратегії державного регулювання інвестиційного клімату є важливим кроком для забезпечення стабільного економічного зростання. Одним з ключових елементів цієї стратегії є реалізація регіональної інвестиційної політики, яка має на меті активізацію інвестиційної діяльності в усіх регіонах країни. В умовах постійних економічних викликів, таких як відновлення після криз, війни та глобальних змін на ринку, регіональні стратегії стають ефективним інструментом стимулювання розвитку місцевих економік і залучення інвестицій в менш розвинуті або депресивні території.

Основним завданням є створення економічних точок зростання поза столицею, шляхом розвитку індустріальних парків, спеціальних економічних зон та децентралізації повноважень. Цей підхід дозволяє зменшити соціально-економічні диспропорції між різними регіонами і сприяє створенню сприятливого інвестиційного клімату на місцях (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Реалізація регіональної інвестиційної політики як інструменту стимулювання інвестиційної активності

№	Компонент реалізації	Опис змісту та мета	Приклад реалізації	Очікувані результати
1	Децентралізація повноважень в інвестсфері	Передбачає передачу частини управлінських та бюджетних повноважень на місцевий рівень для формування регіональних інвестиційних пріоритетів. Метою є посилення самостійності громад у питанні залучення інвесторів, підвищення адаптивності до локальних потреб, скорочення бюрократичних процедур.	Вінницька ОТГ: локальні ініціативи щодо залучення IT-бізнесу, знижені ставки оренди землі, доступ до міської інфраструктури.	Підвищення ефективності ухвалення рішень на місцях, формування інвестиційної конкуренції між регіонами, скорочення бар'єрів для входу на ринок.
2	Розвиток індустріальних парків	Індустріальні парки — це спеціально підготовлені зони з розвиненою інфраструктурою для виробництва та логістики. Метою є створення сприятливих умов для швидкого запуску бізнесу та мінімізації витрат на підготовку.	Білоцерківський індустріальний парк: залучено інвесторів у фармацевтику, металообробку, складську логістику.	Залучення виробничих компаній, створення нових робочих місць, пришвидшення промислового розвитку регіонів.
3	Спеціальні економічні зони (СЕЗ)	СЕЗ — це території з пільговим оподаткуванням і регуляторними умовами. Вони спрямовані на залучення великих інвесторів у депресивні або стратегічні регіони.	СЕЗ «Яворів» (Львівська обл.) у 2000-х роках привабила німецьких інвесторів до логістичних проєктів і виробництва.	Посилення інвестиційної привабливості віддалених регіонів, диверсифікація економічної бази областей, зростання експорту.
4	Регіональні агентства залучення інвестицій	Такі агентства діють як «єдине вікно» для інвесторів. Вони займаються презентацією можливостей, веденням перемовин, супроводом проєктів. Мета — покращити комунікацію між владою та бізнесом.	Львівське агентство *Lviv Investment Office* супроводжує інвесторів від заявки до запуску бізнесу.	Зменшення витрат інвесторів на пошук інформації, зростання довіри до регіональних інституцій, збільшення реалізованих проєктів.

Продовження таблиці 3.1

5	Інвестиційні паспорти регіонів	Це документи, що систематизують ключову інформацію про можливості, ресурси та об’єкти інвестування в регіоні. Мета - підвищити інформованість інвестора та пришвидшити процес прийняття рішень.	Інвестиційний паспорт Полтавської області з інтерактивною мапою земель, ресурсів і об’єктів інфраструктури.	Підвищення прозорості ринку, ефективніше таргетування потенційних інвесторів, оптимізація просування регіону.

Джерело: [38-41]

Залучення інвестицій на регіональний рівень є критично важливим для збалансованого розвитку України, зокрема в умовах високої економічної нерівномірності між столицею та іншими регіонами. Регіональні стратегії дозволяють не лише залучати капітал, а й стимулювати створення нових робочих місць, розвиток інфраструктури, а також значно покращити соціально-економічні умови в депресивних територіях. Підтримка місцевих ініціатив через надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування створює основу для швидшого реагування на змінні потреби бізнесу та реалізацію проектів без зайвих бюрократичних бар'єрів.

Розвиток індустріальних парків, зокрема в західних та південних регіонах України, дозволяє залучати міжнародні компанії, які шукають вигідні умови для розміщення виробничих потужностей. Пільгові умови, такі як знижене оподаткування, готова інфраструктура та спеціальні пропозиції для інвесторів, роблять ці території привабливими для інвестицій у виробничий сектор. Прикладом є успішне функціонування індустріальних парків в Київській та Львівській областях, де значний попит на логістичні та виробничі проекти забезпечує стабільний потік інвестицій.

Спеціальні економічні зони, такі як СЕЗ «Яворів», є важливим інструментом залучення великих іноземних інвесторів у стратегічні для економіки країни сектора. Вони дозволяють не лише залучати капітал, а й сприяти диверсифікації економічної бази в окремих регіонах, підвищуючи їх конкурентоспроможність на міжнародній арені. Застосування таких зон у

різних регіонах дозволяє ефективно використовувати місцеві ресурси та виводити на новий рівень локальну економіку.

Важливим інструментом є створення інвестиційних паспортів для кожного регіону, що включають докладну інформацію про ресурси, можливості для бізнесу та інфраструктурні проекти. Такий підхід дозволяє зменшити інформаційні бар'єри для потенційних інвесторів та прискорює процес ухвалення інвестиційних рішень. Інвестиційні паспорти дають можливість не лише регіональним владам, але й інвесторам оперативно знаходити найкращі варіанти для розміщення своїх проектів.

Таким чином, реалізація стратегії регіонального розвитку через активізацію інвестиційної політики має значний потенціал для зміцнення економічної стабільності країни та забезпечення її сталого розвитку, зокрема шляхом децентралізації, створення індустріальних парків та спеціальних економічних зон.

Друга пропозиція в рамках стратегії державного регулювання інвестиційного клімату полягає в гармонізації законодавства з ЄС, дерегуляції та відкритості даних. Ці ініціативи націлені на створення сприятливих умов для інвестицій, покращення бізнес-середовища та підвищення довіри до уряду з боку як внутрішніх, так і міжнародних інвесторів. Вони сприяють зменшенню правових та адміністративних бар'єрів, що в свою чергу активізує економічну діяльність та залучення капіталу (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Опис компонентів стратегії гармонізації законодавства з ЄС, дерегуляції та відкритості даних для покращення інвестиційного клімату в Україні

Компонент реалізації	Опис змісту та мета	Очікувані результати
Гармонізація законодавства з ЄС	Метою є приведення національного законодавства до стандартів ЄС, що сприяє стабільності, прозорості та передбачуваності для інвесторів. Це дозволить створити сприятливі умови для міжнародних інвестицій.	Зменшення правових ризиків, підвищення привабливості для інвесторів з ЄС, створення єдиного правового поля для бізнесу.
Дерегуляція	Метою є зменшення адміністративного навантаження на бізнес, скорочення непотрібних регуляцій, спрощення процесів реєстрації бізнесу та дозволів. Це дозволяє підвищити ефективність підприємництва.	Зниження витрат для підприємств, підвищення ефективності ведення бізнесу, збільшення кількості нових стартапів.
Відкритість даних	Метою є забезпечення доступу до економічної, фінансової та правової інформації для громадян та інвесторів, що сприяє підвищенню прозорості і довіри до уряду та бізнесу.	Залучення нових інвесторів, зменшення корупційних ризиків, підвищення довіри до урядових інституцій.

Джерело: [42]

Гармонізація законодавства з ЄС є необхідним кроком для інтеграції України в європейський економічний простір. Приведення національних стандартів у відповідність до європейських норм дозволяє знизити правові ризики та створити передбачуване і стабільне середовище для іноземних інвесторів. Це підвищує привабливість країни для міжнародних компаній, забезпечуючи їм комфортні умови для ведення бізнесу, відповідно до загальноприйнятих міжнародних стандартів. Крім того, єдиний правовий простір для бізнесу допоможе усунути юридичні бар’єри та знизить рівень бюрократичних процедур, що дозволяє прискорити процеси інвестування.

Дерегуляція, у свою чергу, є важливим інструментом для стимулювання економічної активності в країні. Зменшення адміністративного навантаження на бізнес та спрощення процедур реєстрації

дозволяє підприємствам знизити свої витрати на ведення діяльності, а також збільшити ефективність і швидкість запуску нових проектів. Це сприятиме розвитку малих і середніх підприємств, що є важливим двигуном економічного зростання. Легкість ведення бізнесу дозволить також залучити нових гравців на ринок, що збільшить конкуренцію та стимулюватиме інновації.

Відкритість даних є ще одним критично важливим елементом для покращення інвестиційного клімату. Надання громадськості та інвесторам доступу до економічної, фінансової та правової інформації забезпечує прозорість в управлінні державними ресурсами та активами, що сприяє зниженню рівня корупції. Це також підвищує довіру до державних інституцій, що є основою для довгострокових інвестиційних відносин. Залучення нових інвесторів, яке буде результатом відкритих даних, дозволить країні покращити свій імідж на міжнародній арені та створити більш стабільну економічну ситуацію.

Загалом, гармонізація законодавства з ЄС, дерегуляція та відкритість даних створюють комплексний механізм, який здатен не тільки залучити інвестиції, але й сприяти розвитку вітчизняного бізнесу, підвищенню ефективності державного управління та розвитку економічного потенціалу України в умовах глобалізації.

З метою активізації припливу прямих іноземних інвестицій в Україну, ми вважаємо за доцільне поглибити діючі інструменти стимулювання. Зокрема, пропонується розширити спектр податкових преференцій, зміцнити державні гарантії та запровадити дієвіші механізми компенсації інвестиційних ризиків. Реалізація цих заходів сприятиме зростанню інвестиційної привабливості України, мінімізації потенційних втрат інвесторів та залученню необхідного капіталу для розвитку ключових секторів національної економіки (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Існуючі та пропоновані механізми стимулювання прямих іноземних інвестицій в Україні

№	Механізм стимулювання	Опис існуючого механізму	Опис пропонованого механізму
1	Податкові пільги	Звільнення від ПДВ та митних зборів при ввезенні нового обладнання для інвестиційних проектів зі значними інвестиціями (від 12 млн євро) до 2035 року. Звільнення від податку на прибуток на 5 років з моменту введення в експлуатацію об'єкта.	Продовження дії пільг після 2035 року. Розширення пільг на інші галузі та регіони. Введення механізму автоматичного продовження пільг за умови виконання інвестиційних зобов'язань.
2	Державні гарантії	Законодавчі гарантії захисту іноземних інвестицій від змін у законодавстві, примусових вилучень, незаконних дій державних органів, компенсація збитків, гарантії переказу доходів.	Розширення гарантій на випадок воєнних та політичних ризиків. Створення спеціального фонду для компенсації збитків інвесторів у разі форс-мажорних обставин.
3	Компенсація ризиків	Страхування інвестицій від воєнних та політичних ризиків через Експортно-кредитне агентство (ЕКА) для інвестицій у переробну промисловість та експортно орієнтовані проекти.	Розширення сфери застосування страхування на інші галузі економіки. Введення субсидій на часткове покриття страхових внесків для малих та середніх підприємств.

Джерело: [43-45]

Існуючі механізми стимулювання прямих іноземних інвестицій в Україні, такі як податкові пільги, державні гарантії та компенсація ризиків, створюють базову основу для залучення інвесторів. Однак для підвищення ефективності цих механізмів необхідно враховувати поточні економічні та політичні виклики, зокрема воєнний стан та глобальні економічні тенденції.

Продовження дії податкових пільг після 2035 року та їх розширення на інші галузі та регіони сприятиме довгостроковому залученню інвестицій. Введення механізму автоматичного продовження пільг за умови виконання інвестиційних зобов'язань дозволить знизити адміністративні бар'єри та забезпечити стабільність для інвесторів.

Розширення державних гарантій на випадок воєнних та політичних ризиків, а також створення спеціального фонду для компенсації збитків інвесторів у разі форс-мажорних обставин підвищить рівень захисту інвестицій та знизить ризики для інвесторів.

Розширення сфери застосування страхування інвестицій на інші галузі економіки та введення субсидій на часткове покриття страхових внесків для малих та середніх підприємств дозволить забезпечити більш широкий доступ до інструментів захисту інвестицій та стимулювати розвиток цих секторів економіки.

Загалом, запропоновані вдосконалення механізмів стимулювання прямих іноземних інвестицій сприятимуть підвищенню інвестиційної привабливості України, зменшенню ризиків для інвесторів та сприянню сталому економічному розвитку країни.

3.2. Прогнозування та перспективні напрями розвитку іноземного інвестування

Для подальшого аналізу інвестиційної привабливості України та оцінки потенційного припливу капіталу, у цьому підрозділі буде представлено прогноз розвитку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на період до 2027 року. Цей прогноз ґрунтується на ретроспективному аналізі динаміки надходження ПІІ протягом 2020–2024 років, що дозволяє виявити ключові тенденції та закономірності інвестиційної активності.

Важливим аспектом розробленого прогнозу є врахування потенційного впливу покращення інвестиційного клімату. До цих заходів належать реалізація ефективної регіональної інвестиційної політики, подальша гармонізація національного законодавства з нормами та стандартами Європейського Союзу, дерегуляція бізнес-середовища, забезпечення відкритості та прозорості економічних даних, а також вдосконалення існуючих механізмів стимулювання іноземного інвестування.

З метою забезпечення комплексної оцінки майбутньої інвестиційної активності, прогноз розвитку ПІІ представлено у вигляді трьох альтернативних сценаріїв. Базовий сценарій відображає найбільш вірогідний розвиток подій за умови помірних темпів реалізації запропонованих реформ. Песимістичний сценарій окреслює потенційний розвиток ситуації за умов низької ефективності або недостатньої повноти впровадження реформаторських зусиль, вказуючи на можливе уповільнення інвестиційної активності.

Натомість, оптимістичний сценарій передбачає найбільш сприятливий розвиток подій, за якого запропоновані реформи будуть реалізовані швидко та в повному обсязі, що створить максимально привабливі умови для залучення значних обсягів іноземного капіталу. Такий підхід дозволяє оцінити можливий діапазон коливань інвестиційної активності та визначити потенційні наслідки різних варіантів державної політики (рис. 3.2).

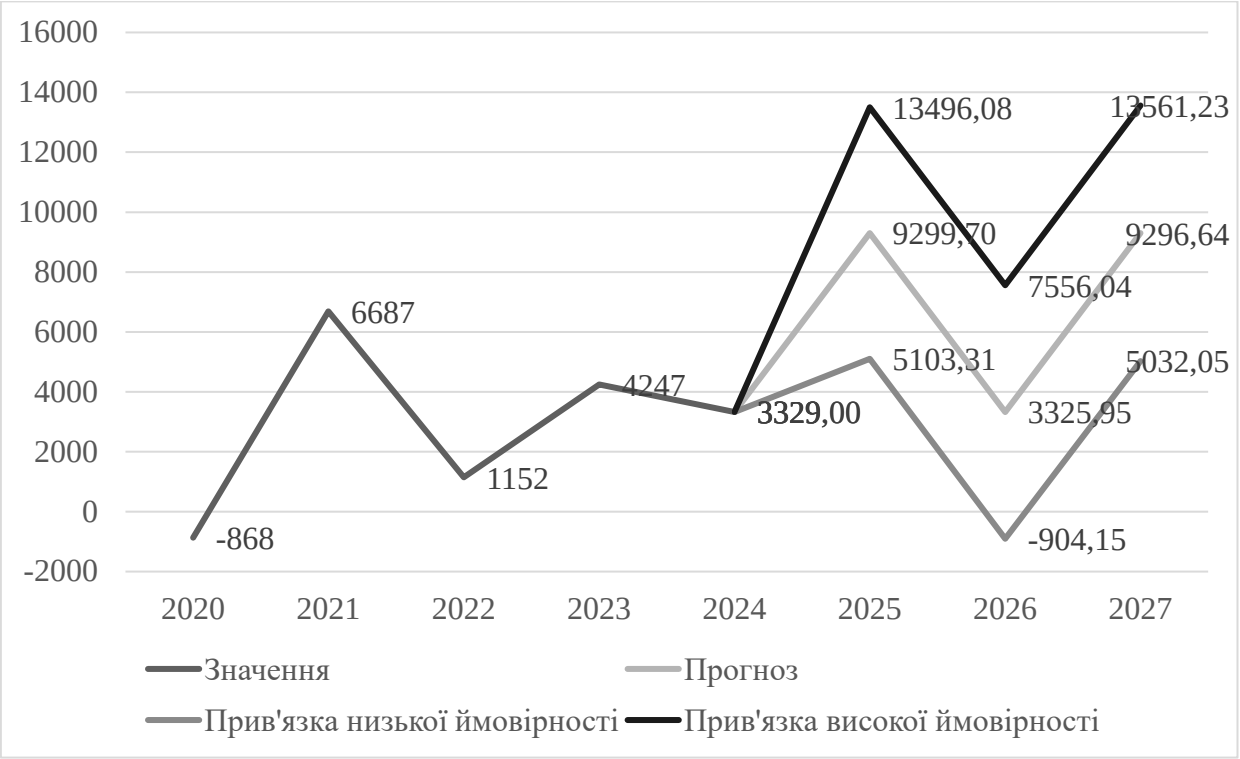

Рисунок 3.2. Прогноз надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну на 2025–2027 роки за трьома сценаріями, млн дол. США

Джерело: розробка автора

У прогнозному періоді 2025–2027 років визначено три сценарії — базовий, песимістичний і оптимістичний. Базовий сценарій передбачає реалізацію частини запропонованих заходів державного регулювання, що дозволить поступово нарощувати ПІІ до 9299 млн дол. США у 2025 році, з подальшим короткостроковим зниженням у 2026 році (3325 млн), та новим підйомом у 2027 році (9296 млн). Така динаміка може бути зумовлена як глобальними економічними циклами, так і внутрішніми факторами, зокрема темпами імплементації реформ, стабільністю макроекономічної політики та безпековою ситуацією в регіоні.

Песимістичний сценарій демонструє мінімальну ймовірність і передбачає реалізацію лише окремих політичних декларацій без реального втілення системних реформ. За такого розвитку подій, ПІІ у 2025 році зростуть лише до 5103 млн дол. США, а у 2026 році можуть знову перейти в негативну площину (–904 млн дол. США), що фактично означатиме відтік капіталу. Причинами такого сценарію можуть бути політична нестабільність, неефективне державне управління, корупція, повільна судова реформа та невизначеність щодо подальшої євроінтеграції.

Оптимістичний сценарій базується на припущенні повноцінного впровадження реформ, зокрема запуску індустріальних парків, податкових стимулів, дерегуляції, відкриття доступу до державних реєстрів та цифровізації економіки. За таких умов надходження ПІІ у 2025 році можуть досягти 13,5 млрд дол. США, а у 2027 році — 13,56 млрд дол. США. Це створить передумови для технологічної модернізації економіки, розширення експорту, створення нових робочих місць та формування сталого економічного зростання.

Наявність значного розриву між песимістичним та оптимістичним прогнозами свідчить про високу залежність інвестиційної динаміки від якості державної політики. Зокрема, забезпечення прозорості інституцій, виконання антикорупційних стандартів, ефективне врегулювання прав власності та

незалежна судова система мають стати критичними точками для позитивної трансформації.

У довгостроковій перспективі, навіть за базового сценарію, прогнозоване зростання ПІІ може суттєво вплинути на структурну перебудову економіки України. Найпривабливішими галузями залишаються ІТ, аграрний сектор, зелена енергетика, логістика, інфраструктура та переробна промисловість, особливо в контексті післявоєнного відновлення.

Системна реалізація рекомендацій є не лише інструментом активізації інвестиційного середовища, але й каталізатором інтеграції України у глобальні виробничі ланцюги. Це сприятиме зменшенню залежності від зовнішнього фінансування, підвищенню внутрішнього капіталу та поступовому переходу до економіки доданої вартості.

У контексті відновлення та подальшого розвитку національної економіки, визначення перспективних напрямів іноземного інвестування набуває особливої актуальності. Визначення пріоритетних галузей, які здатні забезпечити найбільший мультиплікативний ефект, дозволяє не лише оптимізувати стратегії залучення ПІІ, але й сформувати стійкий фундамент для довгострокового економічного зростання.

З урахуванням існуючих конкурентних переваг України, світових трендів та внутрішнього попиту, доцільним є системне виділення конкретних секторів, які можуть стати рушіями структурної трансформації економіки. У таблиці наведено ключові перспективні напрями іноземного інвестування в Україні до 2027 року, з урахуванням очікуваного ефекту, основних умов залучення інвесторів та потенційних бар’єрів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Перспективні напрями розвитку іноземного інвестування в Україні до 2027 року

Галузь / Напрям	Потенційні вигоди	Ключові умови для реалізації потенціалу	Фактори ризику / обмеження
Інформаційні технології (IT)	Зростання експорту послуг, створення високооплачуваних робочих місць, цифровізація економіки	Розвиток цифрової інфраструктури, податкові стимули для стартапів, захист IT-прав	Нестача фахівців, кіберризики, політична нестабільність
Аграрний сектор	Валютні надходження від експорту, розвиток агропереробки, модернізація техніки	Податкові пільги, поліпшення логістики, земельна реформа, страхування аграрних ризиків	Кліматичні зміни, нестабільність земельного ринку, доступ до фінансування
Зелена енергетика	Зменшення енергозалежності, перехід до вуглецево-нейтральної економіки, розвиток експорту технологій	Стимулювання інвестицій у ВДЕ, прозора тарифна політика, державно-приватне партнерство	Зміна політики тарифів, складність підключення до мережі, опір традиційних енергокомпаній
Логістика та інфраструктура	Розвиток транспортних коридорів, інтеграція з ЄС, зниження собівартості експорту	Інвестування у дороги, порти, митну модернізацію, прозорі концесійні умови	Бюрократія, воєнні ризики, зношеність об'єктів
Індустріальні парки	Локалізація виробництва, залучення транснаціональних корпорацій, стимулювання регіонального розвитку	Законодавче регулювання, інфраструктурна підтримка, податкові та адміністративні пільги	Недостатня інфраструктура, невизначеність у праві власності, брак регіональної координації
Переробна промисловість	Зростання доданої вартості, зниження сировинної орієнтації економіки, розвиток експорту	Кредитні програми, підтримка експортерів, розвиток кластерів та ланцюгів постачання	Висока конкуренція, нестабільність податкової політики, енергетичні витрати
Фінансові та страхові послуги	Інтеграція до європейських ринків капіталу, розвиток fintech, підвищення доступу до фінансування	Удосконалення фінансового законодавства, цифровізація ринку, забезпечення прозорості	Недовіра до банківської системи, ризики шахрайства, відтік капіталу

Продовження таблиці 3.4

Туризм та креативна індустрія	Диверсифікація економіки, розвиток малого бізнесу, стимулювання внутрішнього попиту	Розвиток інфраструктури, підтримка національних брендів, безпекові гарантії	Воєнні дії, сезонність, низький рівень сервісу в окремих регіонах

Джерело: [43-45]

Проведений аналіз свідчить про домінування шести ключових напрямів, які мають найвищий інвестиційний потенціал у середньостроковій перспективі. В першу чергу, це IT-сектор, який продовжує демонструвати стабільне зростання та високий рівень експортної орієнтації, а також є менш чутливим до фізичних ризиків інфраструктурного характеру. Створення спеціалізованих технопарків, податкових пільг та сприяння цифровізації державних сервісів здатне підвищити привабливість галузі в очах іноземних інвесторів.

Другим критично важливим напрямом є агропромисловий комплекс, що традиційно залишається рушієм українського експорту. Успішне залучення іноземного капіталу в цю сферу сприятиме модернізації виробництва, розширенню ринків збуту та впровадженню інноваційних технологій, зокрема у сфері сталого землекористування та переробки.

Особливу увагу заслуговує сектор «зеленої» енергетики, враховуючи глобальний перехід до відновлюваних джерел енергії. Для цього напрямку важливими умовами є правова стабільність, прогнозованість тарифної політики та доступ до інфраструктури. Потенціал України у сфері вітрової та сонячної енергетики залишається одним із найбільших у Європі, що створює значні можливості для довгострокових інвесторів.

Інфраструктурні проєкти, зокрема відновлення транспортної логістики, морських портів, мостів і доріг, також є критично важливими для відновлення країни та розширення виробничих зв’язків. Іноземне

фінансування в цій сфері дозволить створити ефективні логістичні коридори, зменшити витрати на транспортування і стимулювати внутрішній попит.

Завершують перелік перспективних напрямів переробна промисловість та сфера військово-промислового комплексу. Обидві галузі мають значний потенціал для розвитку у післявоєнний період. У разі ефективного державного супроводу, залучення іноземних технологій та капіталу дозволить забезпечити внутрішню потребу в продукції, створити нові робочі місця та вийти на зовнішні ринки з продуктами з високою доданою вартістю.

ВИСНОВКИ

Проведене в кваліфікаційній роботі дослідження, присвячене активізації залучення іноземних інвестицій в економіку України, показало, що це питання є критично важливим для повоєнного відновлення та сталого розвитку країни.

На першому етапі дослідження було вивчено теоретичні основи іноземного інвестування - розглянуто сутність іноземних інвестицій, їхню класифікацію за різними ознаками (прямі, портфельні, інші інвестиції), а також різноманітні форми, в яких вони можуть надходити (участь у капіталі, кредити, реінвестиції). Було встановлено, що фактори, які впливають на залучення іноземних інвестицій, є комплексними і включають як макроекономічну стабільність, правовий захист інвесторів, податкову політику, так і рівень корупції, розвиток інфраструктури та наявність кваліфікованої робочої сили. Аналіз світового досвіду продемонстрував, що успішні країни активно використовують державні стимули, гарантії та сприятливий інвестиційний клімат для залучення іноземного капіталу, адаптуючи їх до власних національних пріоритетів.

Як показали результати аналізу сучасного стану іноземного інвестування в Україні, наша країна стикається зі значними викликами, особливо в умовах повномасштабної війни. Динаміка надходження інвестицій є нестабільною, а їхня структура свідчить про перевагу певних секторів та регіонів. Основними бар'єрами для іноземних інвесторів залишаються військові ризики, недостатня захищеність прав власності, недосконаліть судової системи, високий рівень корупції та бюрократія. Проте, незважаючи на ці виклики, Україна зберігає значний інвестиційний потенціал, зумовлений географічним розташуванням, природними ресурсами, кваліфікованою робочою силою та прагненням до європейської інтеграції.

Проведені нами в кваліфікаційній роботі дослідження дають змогу зробити висновки про те, що для активізації іноземного інвестування в Україні необхідний комплексний підхід. Ми виявили перспективні напрями, які мають найбільший потенціал для залучення іноземного капіталу в післявоєнний період. До них відносяться:

- IT-сектор: завдяки високому експортному потенціалу та інноваційній складовій.
- Агропромисловий комплекс: як традиційний експортний рушій, що потребує модернізації.
- "Зелена" енергетика: з огляду на значний потенціал у вітровій та сонячній енергетиці та світові тренди.
- Інфраструктурні проєкти: необхідні для відновлення транспортної логістики, морських портів, мостів та доріг.
- Переробна промисловість та військово-промисловий комплекс: з метою створення доданої вартості та забезпечення обороноздатності країни.

Проведені дослідження дозволили розробити ряд конкретних пропозицій, які мають практичне значення для підвищення інвестиційної привабливості України. До них належать:

1. Розробка чіткої та прозорої державної стратегії залучення інвестицій з акцентом на вищезазначені пріоритетні галузі.
2. Створення ефективних механізмів страхування військових ризиків для іноземних інвесторів.
3. Забезпечення верховенства права та посилення захисту прав власності через реформування судової системи.
4. Подальша дерегуляція та спрощення адміністративних процедур для ведення бізнесу.
5. Розвиток державно-приватного партнерства у реалізації великих інфраструктурних та енергетичних проєктів.
6. Стимулювання інновацій та розвитку людського капіталу для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

7. Активна участь у міжнародних інвестиційних форумах та презентація інвестиційних проєктів.

Як свідчать результати проведених досліджень, успішне залучення іноземних інвестицій потребуватиме узгоджених дій з боку уряду, бізнесу та міжнародних партнерів. Виконана робота не лише підкреслює актуальність проблеми, а й пропонує конкретні шляхи її вирішення, що може стати основою для подальших досліджень та практичних ініціатив. Вона демонструє, що, незважаючи на поточні виклики, Україна має всі шанси стати привабливим напрямком для іноземних інвестицій, що є запорукою її сталого економічного зростання та процвітання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нечипорук О. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. *Економіка та суспільство*. 2023. №54. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-6

2. Тимоць М., Стахів Г. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. №47. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70

3. Диха М. В., Диха В. В., Зима В. М. Foreign Direct Investments in the Economy of Ukraine: Status, Trends and Prospects Attraction. *Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry)*. 2022. №2(26). С. 53–64. DOI: https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2(26)-53-64

4. Панкова Л. І., Камалова-Кутинець О. М. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. *Економіка та суспільство*. 2022. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-03-02

5. Горник В. Г., Сімак С. В. Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку та їх вплив на безпеку та обороноздатність України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. №1. DOI: https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.1.6

6. Задоя О. А., Фоменко В. С. Тенденції розвитку портфельних іноземних інвестицій в Україні. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2021. №1(30). С. 44-53. DOI: https://doi.org/10.32342/2074-5362-2021-1-30-4

7. Про режим іноземного інвестування: Закон України, документ 93/96-ВР, чинний, поточна редакція від 03.09.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text

8. Пузанова Г. Й. Поняття та види стимулювання іноземного інвестування. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*.

Збірник статей IX Всеукраїнської мультидисциплінарної конференції «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених». Випуск 39. – Виданичий дім «Гельветика», 2023. – С. 12-17.

9. Шевченко Л. В. Фактори впливу на іноземне інвестування в економіку України: підходи до класифікації *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2021. Випуск 100. DOI: https://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-100-06

10. Лащихіна В., Лащихіна І. Поняття та особливості іноземних інвестицій: досвід України. *The Scientific Heritage*. 2021. №77-2. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/ponyattya-ta-osoblivosti-inozemnih-investitsiy-dosvid-ukrayini

11. Питова Д. В. Залучення іноземних інвестицій та їх вплив на розвиток країни: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка», спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини» / наук. кер. Гуткевич С. О. – Київ: Національний університет харчових технологій, 2024. – 101 с.

12. Нікольчук Ю., Лопатовська О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 164–175.

13. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» на тему: «Фактори впливу на інвестиційну привабливість» / Марія Кучеренко ; кер. роботи С. О. Гуткевич ; Національний університет харчових технологій. Київ, 2023.

14. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка» на тему: «Фактори впливу на інвестиційну привабливість економіки країни» / Дар’я Зимуха ; кер. роботи

С. О. Гуткевич ; Національний університет харчових технологій. Київ, 2021. 79 с.

15. Китайчук Т. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781

16. Білецька Н. В. Фактори розвитку інвестиційної привабливості туристичної сфери країни. *Економічний простір*. 2024. Вип. 191. С. 440–445. URL: https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1602

17. Шевченко Л. Тенденції та фактори впливу на інвестиційну привабливість української економіки // *Економіка та суспільство*. 2024. №69. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-55

18. Віблий П. І., Корнійчук Ю. І. Проблема залучення іноземних інвестицій в умовах війни . *Галицький економічний вісник*. 2024. Т. 87, №2. С. 155–162. (Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок).

19. Кіянка І., Шараськін А. Виклики національної безпеки в контексті європейської інтеграції: досвід Великобританії. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2023. №2 (16).

20. Янковська Л. А., Васильєв А. А., Фостяк Б. В., Іванів А. М., Конопка Я. Я., Білик В.-Л. Я. Socio-economic efficiency of the state intellectual potential development policy. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*. 2024. №37. С. 538-546. URL: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1230

21. Ireland: A Tax Haven for U.S. Tech Giants. *Invest Offshore*. URL: https://investoffshore.com/ireland-a-tax-haven-for-u-s-tech-giants/

22. EDB Year 2023 in Review. *Singapore Economic Development Board*. URL: https://www.edb.gov.sg/en/about-edb/media-releases-publications/edb-year-2023-in-review.html

23. SZ attracts more foreign investments. *Now Shenzhen*. URL: https://nowshenzhen.com/news/sz-attracts-more-foreign-investments/

24. Investments in the automotive sector in Poland. *RSM Poland*. URL: https://www.rsm.global/poland/en/insights/doing-business-poland/investments-automotive-sector-poland

25. The Special Economic Zone SEZ in Southern Italy. *Italy Advisor*. URL: https://www.italy-advisor.it/post/italy-special-economic-zone-sez

26. 2024 Investment Climate Statements: Rwanda. *U.S. Department of State*. URL: https://www.state.gov/reports/2024-investment-climate-statements/rwanda/

27. Estonian e-Residency attracts record interest and revenue in 2024. *Invest in Estonia*. URL: https://estonia.ee/estonian-e-residency-attracts-record-interest-and-revenue-in-2024/

28. Динаміка платіжного балансу України за 2020 . *Minfin Index*. URL: https:.index.minfin.com.ua.ua.economy.balance.2020

29. Динаміка платіжного балансу України за 2021 . *Minfin Index*. URL: https:.index.minfin.com.ua.ua.economy.balance.2021

30. Динаміка платіжного балансу України за 2022 . *Minfin Index*. URL: https:.index.minfin.com.ua.ua.economy.balance.2022

31. Динаміка платіжного балансу України за 2023 . *Minfin Index*. URL: https:.index.minfin.com.ua.ua.economy.balance.2023

32. Динаміка платіжного балансу України за 2024 . *Minfin Index*. URL: https:.index.minfin.com.ua.ua.economy.balance.2024

33. Статистика зовнішнього сектору (НБУ). *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_Lf_y.xlsx

34. Прямі іноземні інвестиції в Україну в 2024 році скоротилися на 14%. *Delo.ua*. URL: https://delo.ua/news/pryami-inozemni-investiciyi-v-ukrayinu-v-2024-roci-skorotilisya-na-na-14-440097/

35. Притік іноземних інвестицій в Україну торік зменшився попри прогнози Мінекономіки. *Цензор.НЕТ*. URL: https://censor.net/n3528377

36. Виклики, які чекають на іноземних інвесторів в Україні. *ZN.ua*. URL: https://zn.ua/ukr/macroeconomics/vikliki-jaki-chekajut-na-inozemnikh-investoriv-v-ukrajini.html

37. З початку року в Україну зайшло $1,84 млрд прямих іноземних інвестицій — НБУ. *Мінфін*. URL: https://minfin.com.ua/ua/2024/07/17/131270252/

38. В індустріальному парку "Біла Церква" з'явиться нова будівля площею 3200 м². *Моя Київщина*. URL: https://mykyivregion.com.ua/news/v-industrialnomu-parku-bila-cerkva-zyavitsya-nova-budivlya-ploshheyu-3200-m2

39. Lviv Investment Office is a structural unit of Lviv City Council. *Invest in Lviv*. URL: https://investinlviv.com/

40. Про спеціальну економічну зону "Яворів": Закон України, документ 402-XIV, чинний, поточна редакція від 17.02.2006. *ZakonOnline*. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/190238___517340

41. Співпраця бізнесу та влади задля економічного зростання: приклад Вінницької громади (Пресслужба Спілки підприємців "Стіна"). *20 хвилин Вінниця*. URL: https://vn.20minut.ua/novini-kompanij/spivpratsya-biznesu-ta-vladi-zadlya-ekonomichnogo-zrostannya-priklad-v-11949668.html

42. Рекомендації для українських органів державного управління щодо наближення українського законодавства до права ЄС. *Європейська інтеграція України*. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/legal_approximation_guidelines_ukr_new.pdf

43. Державна підтримка інвестиційних ініціатив. *UkraineInvest*. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/news/derzhavna-pidtrymka-investyczijnyh-inicziatyv/

44. Гарантії та страхування іноземних інвестицій в Україну в 2024 році. *GOLAW*. URL: https://golaw.ua/ua/insights/publication/garantiyi-ta-strahuvannya-inozemnih-investiczij-v-ukrayinu-v-2024-roczi/

45. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta/

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка платіжного балансу України за 2020-2024 рр., млн. дол. США

Категорія	2020	2021	2022	2023	2024	Приріст 2024р/2020р	
						Абсолютний, млн. дол. США	Відносний, %
Прямі інвестиції							
Прямі інвестиції (сальдо)	58	-7518	-187	-4443	-3491	-3549	-6118,97%
Прямі інвестиції: активи	362	436	34	129	305	-57	-15,75%
Прямі інвестиції: пасиви	304	7954	221	4572	3796	3492	1148,68%
Портфельні інвестиції							
Портфельні інвестиції (сальдо)	829	-1024	2026	2733	6627	5798	699,40%
Портфельні інвестиції: активи	152	-70	641	2251	699	547	359,87%
Портфельні інвестиції: пасиви	-677	954	-1385	-482	-5928	-5251	775,63%
Акціонерний капітал	173	-73	-11	2	4	-169	-97,69%
Боргові цінні папери	-850	1027	-1374	-484	-5932	-5082	597,88%
Інші інвестиції							
Інші інвестиції (сальдо)	2809	5844	8931	-15592	-11542	-14351	-510,89%
Інші інвестиції: активи	6278	7746	20974	11443	16686	10408	165,79%
Центральний банк (активи)	-15	34	183	-68	290	305	-2033,33%
Банки (активи)	819	903	1456	521	1263	444	54,21%
Інші сектори (активи)	5474	6809	19335	10990	15133	9659	176,45%
Інші інвестиції: пасиви	3469	1902	12043	27035	28228	24759	713,72%
Центральний банк (пасиви)	0	0	-92	-1	1	1	
Сектор державного управління (пасиви)	1509	1547	14749	26028	24679	23170	1535,45%
Банки (пасиви)	-164	372	-433	-78	-28	136	-82,93%
Інші сектори (пасиви)	2124	-17	-2181	1086	3576	1452	68,36%
Кредити у структурі інвестицій							
Довгострокові кредити	182	222	650	686	955	773	424,73%
Короткострокові кредити	-469	130	103	52	-29	440	-93,82%
Торгові кредити	2411	-369	-2934	348	2453	42	1,74%

Джерело: [33]